

NIMBY efekt - problematika azilanata

Mrkonjić, Tatjana

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:585456>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

TATJANA MRKONJIĆ

NIMBY efekt – problematika azilanata

Diplomski rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

TATJANA MRKONJIĆ

NIMBY efekt – problematika azilanata

Diplomski rad

JMBAG: 0145031551, redoviti student

Studijski smjer: Turizam i razvoj

Predmet: Ekonomija rada i ljudski potencijali

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Trgovina i turizam

Mentor: Prof.dr.sc. Marija Bušelić

Pula, srpanj 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra ekonomije/poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom _____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	Error! Bookmark not defined.
2. POJMOVI – problematika azilanata	4
3. ZAJEDNIČKI EUROPSKI SUSTAV AZILA (CEAS)	7
4. PRAVNI OKVIR – Zakon o azilu NN 79/07, 88/10, 143/13	11
4.1. Prava i obveze tražitelja azila i azilanata	13
4.2. Socijalna integracija i boravak azilanata u Republici Hrvatskoj	Error! Bookmark not defined.
5. ULOGA HRVATSKOG CRVENOG KRIŽA U PRUŽANJU POMOĆI TRAŽITELJIMA AZILA I AZILANTIMA	23
5.1. Kampanja „Hrvatska (k)raj na zemlji“	26
6. KRIZA MIGRANATA.....	31
6.1. Povećanje podnositelja zahtjeva za azil	36
6.2. Zemlje ishodišta migranata	36
6.3. Glavne odredišne zemlje	41
6.4. Odluke o zahtjevima za azil	43
7. IZBJEGLIČKI VAL I NIMBY efekt	48
7.1. Izbjeglički egzodus i utjecaj na <i>zemlje primateljice</i>	48
7.2. NIMBY efekt - problematika azilanata.....	49
7.3. Izabrani primjeri i uzroci izbjegličkog vala.....	58
8. ULOGA RAZVOJNE POLITIKE U OBNOVI I PREVENTIVI.....	62
9. ZAKLJUČAK	65
POPIS LITERATURE	67
SAŽETAK	73
SUMMARY	74

1. UVOD

Danas se živi u vremenu u kojem vladaju velike političke i društvene promjene u Europi a i u svijetu. Navedene promjene utječu na masovne migracije stanovništva. Prema Općoj deklaraciji o pravima čovjeka, „svatko pred progonom ima pravo tražiti i dobiti utočište u drugim zemljama“¹, stoga mnogi pojedinci odlaze iz svojeg uobičajenog prebivališta tražeći bolje prilike i sigurniji dom

Migracija je postala jedan od ključnih komponenti promjene broja stanovnika u Europi. Migracijski su tokovi tijekom proteklih desetljeća među državama članicama EU-a u ali i izvan EU imali značajan utjecaj na trenutnu veličinu populacije u većini država članica.

18. prosinac je od strane UN-a, 2000. godine, proglašen međunarodnim danom migranata. Obilježavanjem tog dana želi se podsjetiti na ulogu migranata kako u svojim domicilnim zemljama no i u zemljama primateljicama. Poseban naglasak se stavlja na osiguranje životnih uvjeta koje zaslužuje svaki pojedinac, njihovu zaštitu prava i poštivanje ljudskih prava.

Rad se bazira na pitanjima azilanata i tražitelja azila u Republici Hrvatskoj te je obrađena i migracijska kriza koja je pogodila cijelu Europu. Definirane su osnovne definicije, pravna regulativa, a prikazani su i statistički podatci i opisane su stvarne situacije koje se odnose na ovu ranjivu skupinu ljudi.

Zbog migrantske krize došlo je do porasta zanimanja medija i javnosti o problematici migranata. Zbog mnogobrojnih predrasuda uslijed neinformiranosti, javnost o toj problematici često ne odašilje pozitivne i ugodne komentare. Zaštita migranata i tražitelja azila je veoma složena tematika koja se bitno odražava na cjelokupnu situaciju u zemlji primateljici - gospodarski, socijalno i društveno.

„Termin "azilant" označava osobu kojoj je odobren azil u nekoj zemlji zato što mu je u njegovoj, zbog raznih razloga, život ugrožen ili postoji mogućnost da će u njoj biti mučen ili podložan nekoj vrsti progona. Prije odobravanja azila ili konačne odluke o protjerivanju iz zemlje, imigranti sa statusom "tražitelja azila" u Hrvatskoj mogu

¹ Opća deklaracija o pravima čovjeka, članak 14.; preuzeto: 10.05.2016.

provesti i više godina čekajući rješenja svog statusa, za vrijeme kojih imaju vrlo ograničena prava i mogućnosti. A koliko malo hrvatski građani znaju o pravima azilanata i tražitelja azila vidljivo je kada se rade javne akcije osvješćivanja ili reportaže u medijima u kojima se gotovo uvijek javljaju dežurni dušobrižnici s prigovorima kako država na tražitelje azila troši previše vremena (u prosjeku, jedan zahtjev za azil obrađuje se više od godinu dana), kako se za njih odvajaju mjesečna sredstva od tisuću ili više kuna (svaka osoba sa statusom tražitelja azila u Hrvatskoj ima pravo na mjesečna sredstva od sto kuna, ali to pravo samo rijetki ostvaruju), ili kako su svi tražitelji azila ovdje došli s isključivim ciljem da hrvatskim građanima uzmu poslove (tražitelj azila u Hrvatskoj se može zaposliti tek nakon godine dana boravka)².

Početni dio rada pojašnjava pravnu regulativu kad je riječ o azilantima te nudi objašnjenje razlike između azilanta i tražitelja azila. Zatim se prelazi na socijalni dio integracije azilanata odnosno na njihova prava i obveze te poteškoće s kojima se mnogi susreću u procesu svog integriranja u društvo. U završnom dijelu rada, nakon što je prikazana pravna i socijalna slika u društvu potkrijepljena primjerima, se navode činjenice i statistički podatci vezani za migrantsku krizu. Jedan dio rada prikazuje analizu i kritički osvrt na strateške dokumente Vlade RH, u koje se ubrajaju Migracijska politika i Akcijski plan za uklanjanje prepreka u ostvarivanju određenih prava u integriranju stranaca za razdoblje od 2013. do 2015. godine. Pored toga izvršena je detaljna je analiza postojećeg i važećeg pravnog okvira Hrvatske u kontekstu azila i integracije stranaca. Istodobno je izvršena i analiza međunarodnih i europskih dokumenata koji sadrže standarde koji su vezani uz tematiku izbjeglica i njihovih prava te i ostvarivanje tih istih, gdje je napravljena i analiza integracijske politike na razini EU.

Izdvojeni su i razni oblici stavova prema azilantima koji se mogu svrstati u: azilante koji su percipirani kao društvena, sigurnosna, zdravstvena, ekonomska ili kulturna prijetnja u zemlji primateljici.

Proučavajući literaturu uočeno je da se stanje nije bitno promijenilo u komparaciji s nekoliko godina unatrag te da se azilanti i dalje suočavaju s jednakim problemima te i dalje prevladava negativan stav javnosti prema njima, najčešće zbog

² Kulturpunkt, <http://www.kulturpunkt.hr/content/zastita-izbjeglica-europska-odgovornost>

neinformiranosti. Utipkamo li pojam „azilanti“ u Google tražilicu prikazat će se brojni članci od kojih će rijetko koji biti napisan u pozitivnom kontekstu. Tako se može pročitati informacija kako su tri tražitelja azila iz Maroka opljačkala i pokušala silovati 19-godišnju djevojku³, kako je jedan od azilanata osumnjičen za ozljeđivanje zaštitara⁴, o njima se govori kao o problemu⁵, itd.

Pri izradi ovog rada korišteno je nekoliko istraživačkih metoda uz analizu domaće i strane literature, zakonskih propisa, publikacija, članaka, brošura i video materijala. Korištene su metode analize i sinteze, metoda indukcije i dedukcije, metoda deskripcije, metoda interpretacije, statistička metoda, komparativna metoda te povijesna metoda.

Cilj rada bio je pojasniti problematiku koja je vezana uz azilante. Od prikaza njihovih prava koja su im zajamčena međunarodnim, europskim i hrvatskim regulacijskim instrumentima do nedostataka s kojima se oni susreću te koji im niti malo ne olakšavaju integraciju u društvo u kojem se nalaze.

³Pregledano na stranicama Dnevnika hr. 10.05.2016. godine: izvor:
<http://dnevnik.hr/vijesti/crnakronika/zagreb-azilanti-napali-mladu-djevojku-i-silovali-je---302905.html>

⁴ Pregledano na stranici Tportal, 10.05.2016. godine: izvor:
<http://www.tportal.hr/vijesti/crnakronika/242402/Azilant-osumnjicen-za-ozlijedivanje-zastitara.html>

⁵ Pregledano na stranici Youtube 10.05.2016. godine: izvor:
http://www.youtube.com/watch?v=HOQ3_izX1cY

2. POJMOVI – problematika azilanata

Migracije, koje predstavljaju mehaničko kretanje ljudi, jesu fenomen globalnih razmjera koji utječe na cjelokupno globalno gospodarstvo. Migracije različito utječu na svaku pojedinu zemlju. Migracije karakteriziraju veličina, struktura i karakteristike emigranata i imigranata. Migracije mogu djelovati na zemlju primateljicu ili pozitivno ili negativno. Tako se pod pozitivnim efektom migracija ubrajaju privremeno olakšanje na tržištu rada, može doći i do gospodarskog razvoja u kojem bi sudjelovali i emigranti, umrežavanja te priljeva i izljeva znanja i kapitala. Negativan efekt nastane kad dođe do jaza između lokalnog stanovništva i migranta.

Postoje razni tipovi migracija a „tipologija migracija ovisi o odabranom kriteriju, primjerice vrste migracija mogu se razlikovati s obzirom na njihovo trajanje, dobrovoljnost, organiziranost, uzrok, itd“⁶.

Migracije koje su u posljednje vrijeme pogodile Europu, svrstavaju se u migraciju prema kriteriju dobrovoljnosti. Tu se ubrajaju migracijski valovi koji su posljedica odlaska iz domicilne zemlje, primjerice zbog rata, siromaštva, diskriminacije, gladi.

„U novije doba se govori o mješovitim migracijskim tokovima koji obuhvaćaju različite kategorije osoba – izbjeglice, tražitelje azila, ekonomske migrante, žrtve trgovanja ljudima - koje iz različitih razloga napuštaju svoje domicilne zemlje, kreću se i prelaze državne granice bez odgovarajućih dokumenata te nezakonito ulaze u zemlje primateljice.“⁷

Stranac je osoba koja nema hrvatsko državljanstvo i osoba bez državljanstva. „Izbjeglica je stranac koji se ne nalazi u zemlji svog državljanstva te se zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja, ne može ili se zbog tog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje, odnosno osoba bez državljanstva koja se nalazi

⁶ Izvor: Hrvatski Crveni križ,
http://www.hck.hr/upload_data/txt_editor/Azil%20i%20migracije/Prirucnik_Zastita%20izbjeglica.pdf

⁷ Hrvatski Crveni Križ,
http://www.hck.hr/upload_data/txt_editor/Azil%20i%20migracije/Prirucnik_Zastita%20izbjeglica.pdf

izvan zemlje uobičajenog boravišta, a koja se ne može ili se zbog osnovanog straha ne želi vratiti u tu zemlju“⁸.

„Tražitelj azila je stranac koji podnese zahtjev za azil o kojemu nije donesena konačna odluka. Azilant je stranac kojemu je odobren azil na temelju odredbi Zakona o azilu“⁹.

Azil je oblik međunarodne zaštite određenom od strane države na svom teritoriju. Ona se dodjeljuje osobi koja je i stanju tražiti i zaštitu u njegovom državljanstvu i/ili boravišta, posebno zbog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja. Zahtjev za azil predstavlja zahtjev koji stranac upućuje zbog traženja zaštite.

NIMBY efekt („not in my backyard“ ili „ne u mom susjedstvu“) naziv je za efekt koji se javlja kod ljudi zbog nedostatka informacija te se boje i jednostavno ne žele to u svom susjedstvu. Stoga NIMBY efekt predstavlja interesantno područje istraživanja utjecaja migracija na promjene u društvenoj okolini.

Mnoge organizacije uključene su u oblikovanje ali i provođenje migracijske politike i nadzora nad pravima migranata. UNHCR je kratica za Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice, koji je osnovan od strane Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 14. prosinca 1950. godine. „Agencija djeluje temeljem mandata za upravljanje i koordiniranje međunarodnih operacija zaštite izbjeglica i rješavanje izbjegličkih pitanja u cijelom svijetu. Glavna svrha je zaštita prava i dobrobiti izbjeglica. UNHCR nastoji osigurati svakom pojedincu koji je ugrožen i koji ima potrebu za time, korištenje prava na azil i pronalaženje sigurnog utočišta u zemlji primateljici, uz otvorenu mogućnost ako se budu dobrovoljno htjeli vratiti svojoj kući, integracije u lokalno društvo ili preseljenja u neku treću zemlju primateljicu“¹⁰. UNHCR isto ima zadaću pružiti pomoći osobama koje su bez državljanstva, koje je posebna vrsta pravnog odnosa koji je trajan a sklapa se između pojedinca i države.

FRONTEX je europska agencija za upravljanje operativnom suradnjom na razini vanjskih granica država članica Europske unije. „Koordinira operativnu suradnju među državama članicama u području upravljanja vanjskim granicama; pomaže

⁸ NN 103/03, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_06_103_1363.html

⁹ NN 79/07, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2474.html

¹⁰ UNHCR, <http://www.unhcr.hr/o-nama>

državama članicama u izobrazbi njihove granične policije, što uključuje i utvrđivanje zajedničkih normi izobrazbe; provodi procjenu rizika; prati razvoj istraživanja važnoga za kontrolu i nadzor vanjskih granica; pomaže državama članicama u okolnostima koje zahtijevaju pojačanu tehničku i operativnu podršku na vanjskim granicama; pruža državama članicama podršku potrebnu pri organizaciji zajedničkih operacija povratka osoba¹¹.

CEAS je zajednički europski sustav azila. O zajedničkoj politici azila na razini EU govori se od 1999. godine, kad je na snagu stupio Ugovor iz Amsterdama.

¹¹ Europa, http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/frontex/index_hr.htm

3. ZAJEDNIČKI EUROPSKI SUSTAV AZILA (CEAS)

Iako sve zemlje članice EU imaju dugu povijest pružanja azilne zaštite osobama koje su napustile svoju domicilnu zemlju zbog brojnih neprilika, razvoj azilne politike na razini Europske zajednice, a poslije i Europske unije uglavnom se provodio sporo i neujednačeno. Razvoj zajedničke europske azilne politike bio je pod utjecajem niz faktora kao što su: veliko povećanje broja zahtjeva za azilom 90-ih godina prošlog stoljeća. Primjera radi, 1992. godine broj podnesenih zahtjeva za azilom dosegao je brojku od 700 000 i to najviše s područja bivše Jugoslavije, ali i iz neeuropskih zemalja. Velike broje je osobito zabilježen u državama članicama koje su u što većem ishodu davale pozitivna odobrenja zaštite, gdje je itekako postojala bolja dostupnost tržišta rada i bolje brojne mogućnosti za integraciju¹²

O zajedničkoj politici azila na razini EU govori se od 1999. godine, kad je na snagu stupio Ugovor iz Amsterdama. Pitanja pravosuđa i unutarnjih poslova, unutar kojih se nalaze i pitanja migracija i azila, rješavala su se između država članica na razini EU isključivo u okviru bilateralne i multilateralne međudržavne suradnje. Ugovorom iz Maastrichta, koji je stupio na snagu 1993. godine, postignuta je nova načelno europska orijentacija u području azila, ali tim ugovorom nije regulirano pravo na azil, na razini Europske zajednice.

Na razini EU je postojala međudržavna suradnja te se u skladu kao takvom i postupalo sve do stupanja na snagu Ugovora iz Amsterdama¹³, kojim je i uspostavljen zajednički europski sustav azila. U ugovoru se navodi temeljni cilj na razini cijele EU, a to je: očuvanje i razvoj EU kao prostora slobode, sigurnosti i pravde, gdje je moguća sloboda kretanja osoba koja je povezana s kontrolom vanjskih granica, azila, useljavanja i sprječavanja i suzbijanja kriminala. Europski pakt o migraciji i azilu koji je usvojen 2008.¹⁴ godine, potvrdio je spremnost EU i država članica za provođenje pravovaljane i efikasne javne politike azila i migracija, u smislu solidarnosti između država članica ali isto tako i u suradnji s trećim zemljama

¹² Izvor: UNHCR, http://www.unhcr.hr/images/stories/pdf/Azil_Temeljni_propisi_UNHCR-a_u_postupku_azila.pdf

¹³ http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/pdf/treaty_of_amsterdam/treaty_of_amsterdam_de.pdf

¹⁴ http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.2.html

svijeta. Iako su tada i dalje države članice bile odgovorne za odobravanje azilne zaštite u okviru svojih regulativnih mehanizama u sustava azila, u Paktu je dat naglasak na dovršetak uspostave jedinstvenog i zajedničkog europskog sustava azila, kojim će se pružiti tražiteljima azila bolji standardi zaštite.

Navodeći ovlasti EU u kontekstu azila i migracija one su uvelike proširene Ugovorom iz Lisabona, koji je stupio na snagu 2009. godine. Postupak suodlučivanja postaje redovan regulacijski postupak na nacionalnoj razini u kojemu Parlament ima bitnu ulogu, a izglasavanje se provodi kvalificiranom većinom u Vijeću EU. Stockholmskim programom iz 2009. godine, uređen je temeljni poredak prioriteta na razini EU za razvoj azilne politike za razdoblje od 2010. do 2014. godine. Tu je svakako potrebno istaknuti da se želi postići visoka razina sigurnosti u zemljama članicama EU, ali se također želi dati mogućnost osobama kojima je potrebna zaštita da mogu brzo pristupiti takvom sustavu azila i u njemu pronaći sigurnost. Migrantska i azilna politika se u Europi temelji na načelima odgovornosti, solidarnosti i partnerstva. „Sredstva za ostvarenje navedenih prioriteta uključuju osnivanje i djelovanje Europskog azilnog ureda za potporu te razvoj Europskog kurikuluma o azilu kojime bi se trebala osigurati zajednička edukativna platforma za sve službenike zadužene za pitanja azila na nacionalnoj razini“¹⁵.

U svibnju 2010. godine je osnovan Europski azilni ured za potporu, EASO. Temeljni cilj je bio da se unaprijedi ostvarivanje prava na azil u praksi, svakom tražitelju azila jednako. Svrha osnutka jednog takvog ureda je pružanje potpore državama članicama koje provode politike azila uz jačanje njihove uzajamne međusobne suradnje i širenja najbolje prakse te na taj način doprinose i približavanju nacionalnih sustava azila, koji je itekako bitan preduvjet kako bi se stvorio jedinstveni europski azilni sustav.

Poslovni model, europska javna politika azila, sastavni je dio svih akata u institucijama EU gdje se kao temeljni akti pravne stečevine EU o azilu, navode : Dublinska uredba, Direktiva o privremenoj zaštiti, Direktiva o postupku, Direktiva o kvalifikaciji i Direktiva o prihvatu.

¹⁵ Hrvatski Crveni križ,
http://www.hck.hr/upload_data/txt_editor/Azil%20i%20migracije/Prirucnik_Zastita%20izbjeglica.pdf
(15.05.2016.)

Direktiva o prihvatu odnosi se na prihvata tražitelja azila kao što i sam naziv navodi. Oni su državljani treće zemlje i osobe bez državljanstva koje su se našle na granici ili na teritoriju neke države članice gdje su i zatražili azil. Norme uvjeta prihvata predstavljaju skup mjera koje države članice jamče tražiteljima azila te se smatraju zadovoljavajućima kako bi mogle osigurati tražiteljima azila odgovarajući životni standard i podjednake uvjete u svim državama članicama, koji su dostojni čovjeka.

„Dublinska uredba kao sporazum navodi kako bi za cjelokupni postupak ispitivanja zahtjeva za azil svakog pojedinog tražitelja azila, trebala biti odgovorna samo jedna država članica EU“¹⁶. Dublinska uredba uspostavlja kriterije državama članicama za utvrđivanje zemlje koja bi bila odgovorna za postupanje za svaki pojedini zahtjev za azilom, kako bi se na taj način omogućilo da se svaki podneseni zahtjev pažljivo razmotri i da se o njemu odlučuje od strane samo jedne države članice EU. Isto tako se želi i spriječiti mogućnost da jedna osoba podnese zahtjev za azilom u više država članica EU.

Globalni pristup migracijama je globalni pristup vanjskoj migracijskoj politici i politici azila na razini EU. Stoga sukladno tom pristupu EU želi promicanje međunarodne zaštite te pomoći zemljama izvan EU-a u kontekstu jačanja njihovih sustava azila. Cilj je kako unaprijediti pristup zaštiti pojedincima kojima je to potrebno. Zbog toga je EU u suradnji s UNHCR-om provodio regionalne programe zaštite kojima bi došlo do unaprjeđenja sposobnosti za zaštitu i kako bi se trajnim rješenjima poboljšala zaštita izbjeglica, kao što su: povratak, lokalna integracija ili preseljenje u zemlje izvan EU.

Europska unija predstavlja jedinstveno ekonomsko i političko partnerstvo, koje čini 28 europskih država koje kao cjelina zauzimaju veći dio europskog kontinenta. Jedan od brojnih glavnih ciljeva EU je promicanje ljudskih prava unutar same EU, ali isto tako u svijetu. Temelji EU predstavljaju temelje svakog pojedinca koji ima pravo na dostojan život, među koje se ubrajaju: ljudsko dostojanstvo, sloboda govora i kretanja, demokracija, ravnopravnost, vladavina prava i poštivanje ljudskih prava.

¹⁶ Europska komisija, Zajednički sustav azila, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-fact-sheets/ceas_factsheet_hr.pdf

Povelja Europske Unije o temeljnim pravima je temeljni dokument u kojem su utvrđena sva građanska, politička, ekonomska i socijalna prava građana EU i svih pojedinca koji žive na teritoriju EU¹⁷.

„Poveljom je zajamčeno pravo na azil, uz poštivanje pravila iz Konvencije 1951. i Protokola 1967. o statusu izbjeglica te u skladu s Ugovorom o Europskoj uniji i Ugovorom o funkcioniranju Europske unije“¹⁸. „Nitko ne smije biti udaljen, protjeran ili izručen u državu u kojoj postoji ozbiljna opasnost da bude podvrgnut smrtnoj kazni, mučenju ili drugom nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni“¹⁹.

Svaka država članica EU sama određuje svoju imigracijsku politiku. Zbog toga nemaju sve zemlje EU ista imigracijska, socijalna i društvena pravila jer većina država provodi i propise EU i vlastite regulativne propise.

Schengenski sporazum je veoma bitan za razvoj azilne politike na razini EU, te ga 1985.godine, potpisuje pet europskih država: Francuska, Belgija, Njemačka, Luxemburg i Nizozemska. Na taj su način njihovi državljani dobili slobodu kretanja unutar tih pet država. Nakon nekog perioda počinju se pridruživati i druge europske države te se na taj način formiraju novi uvjeti kretanja osoba unutar granica EU.

Schengenski prostor je zasnovan na zajedničkim normama zemalja potpisnica. Zajedničke norme predstavljaju određene norme u smisli zahtjeva za azil, izdavanje viza za kratke boravke i kao temeljna norma takvog prostora je granična kontrola. Stoga je zbog otvorenosti granica takvog prostora bitan naglasak na većoj sigurnosti, pojačanoj suradnji i koordinaciji između svih policijskih službi, koje djeluju na tom prostoru. Schengenska suradnja u EU ugrađena je Ugovorom iz Amsterdama 1997. godine.²⁰ Ne čine sve države članice EU dio schengenskog prostora iz razloga što

¹⁷ Povelja EU o temeljnim pravima Europske Unije, OJ C 303, 14.12.2007., donesena je na preporuku i uz referentni tekst Europskog vijeća sa njegove sjednice u Nici u prosincu 2000. To je tekst koji dopunjuje Europsku konvenciju o ljudskim pravima koja je nastala na inicijativu Vijeća Europe. Ugovorom iz Lisabona poprima pravno obvezujuću snagu.

<http://dubrovnik.europa.eu/uploads/20140123/Povelja%20Europske%20unije%20o%20temeljnim%20pravima.pdf>, pregledano: 14.05.2016. godine.

¹⁸ Članak 18. Povelje Europske Unije o temeljnim pravima.

¹⁹ Članak 19. stavak 2. Povelje Europske Unije o temeljnim pravima.

²⁰ Članak 1. Ugovora iz Amsterdama.

neke to ne žele, a neke jer ne zadovoljavaju potrebne uvjete, gdje se kao trenutno primjer može navesti i Hrvatska.²¹

²¹Zemlje potpisnice Schengenskog sporazuma su: Austrija, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Slovenija, Slovačka, Španjolska, Švedska i Švicarska.

4. PRAVNI OKVIR – Zakon o azilu NN 79/07, 88/10, 143/13

Na nacionalnoj razini Hrvatske prvi Zakon o azilu donesen 2003. godine, zatim uz malu doradu 2007. godine, dok je dodatno unaprjeđenje samog sustava postignuto 2010. godine izmjenama i dopunama Zakona o azilu. Zbog pregovora s EU tada je sustav azila Republike Hrvatske u potpunosti usklađen s pravnom stečevinom Europske unije. Zakon je nakon toga ponovno dodatno nadopunjen novim izmjenama 2013. godine.

U Hrvatskoj je *Zakon o azilu* proglašen od strane predsjednika, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici. Zakon o azilu NN 79/07, 88/10, 143/13 je bio na snazi do 01.07.2015., nakon čega se usvojio Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti. Temeljne odredbe Zakona o azilu su bile sljedeće:

„Ovim se Zakonom propisuju načela, uvjeti i postupak za odobravanje azila, odobravanje supsidijarne zaštite, odobravanje privremene zaštite, status, prava i obveze tražitelja azila, azilanata, stranaca pod supsidijarnom zaštitom, stranaca pod privremenom zaštitom te uvjeti i postupak za poništenje i prestanak azila, supsidijarne i privremene zaštite.“²²

U Hrvatskoj azil će dobiti stranac koji se ne nalazi u svojoj domicilnoj zemlji ili osobi bez državljanstva koja nije u svom domicilnom području ukoliko ispunjava uvjete prema Zakonu. Takav tražitelj azila zbog straha koji osjeća od proganjanja zbog svojih obilježja, primjerice rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja ne može se i ne želi vratiti u domicilnu zemlju. Stranac može izreći svoju namjeru za podnošenje zahtjeva za azil već prilikom obavljanja granične kontrole koja se provodi na svakom graničnom prijelazu. Ako je stranac već na području Hrvatske, tada će svoju namjeru za podnošenje zahtjeva za azilom izreći u bilo kojoj policijskoj postaji. Ako se stranac bez opravdanog razloga, nakon što je već podnio zahtjev za azilom, ne javi u Prihvatilište u roku koji mu je određen, tada će se prema njemu ponašati kao prema strancu.

Pored Ustava RH i Zakona o azilu, Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava za razdoblje od 2013. do 2016., Vlada Republike Hrvatske, 2013.

²² Izvor: NN 79/07, 88/10, 143/13

godine, također spominje azil te prema njemu, stranac koji se zakonito nalazi na teritoriju Hrvatske ne može biti protjeran ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka donesena u skladu s međunarodnim ugovorom i zakonom.

Iako kao pravno neobvezujući akt, u kontekstu razvoja sustava azila najvažniji dokumenti u Hrvatskoj su Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2013. do 2016. i Migracijska politika RH od 2013. do 2015. godine²³ koja je donesena 2013.godine. Smatra se da su ti dokumenti od velikog značaja jer štite, promiču, unaprjeđuju i detaljno razrađuju ljudska prava u Hrvatskoj te djeluju na podizanje svijesti o važnosti poznavanja i ostvarivanja ljudskih prava. „Migracijska politika puno je više od zamišljanja regulacije kretanja ljudi preko granica useljavanja, naseljavanja i iseljavanja, kao i udovoljenja zahtjevima tržišta radne snage“.²⁴ Navedena Migracijska politika posebnu pozornost posvećivala je učincima migracijskih kretanja i načinu na koji će se ti efekti postići. „Svrha te Migracijske politike je bila osigurati da migracijska kretanja u Hrvatskoj budu korisna kako za gospodarski tako i za socijalni razvoj države i cjelokupnog društva. Kao cilj takva Migracijska politika ima da sva državna tijela i ostali sudionici u sustavu azilne politike djeluju usklađeno kako bi pronašli odgovore na pozitivne i negativne efekte migracijskih kretanja. Zbog toga, ta Migracijska politika utvrđuje mjere koje je trebalo provesti u sljedećim područjima, kao što su: vizna politika, statusna pitanja stranaca, stjecanje hrvatskog državljanstva, azila, integracijske politike, neregularne migracije i hrvatsko iseljništvo²⁵.“ Navedena migracijska politika je zbog pristupanja Hrvatske EU usklađena s pravnom stečevinom te zbog toga nisu dovoljno zastupljeni nacionalni razvojni ciljevi i demografska kretanja.

Razdoblje prije pristupanja EU bilježilo je prisutan trend pojačanog iseljavanja hrvatskih državljana i pojačanog useljavanja stranih državljana što je uzrokovalo negativan migracijski saldo. „U 2013. godini, 10 378 osoba doselilo se iz inozemstva u Hrvatsku, a 15 262 osobe odselile su se u inozemstvo.

²³NN 27/13

²⁴Božić, S., Hrvatska migracijska politika: od skice prema strategiji, u: Migracije i razvoj Hrvatske: podloga za hrvatsku migracijsku strategiju, Puljiz, V., Tica J., Vidović, D. (ur.) Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2014.godine, str.285.

²⁵ Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova,

<http://www.mup.hr/UserDocImages/ministarstvo/2013/MIGRACIJSKA%20POLITIKA%202013-2015.pdf>

Saldo migracije stanovništva Republike Hrvatske s inozemstvom bio je negativan te je tada već iznosio -4.884.²⁶

Radna skupina koja je nadležna za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo je izradila Akcijski plan. Plan je osmišljen na način da se u njemu navedu mjere za uklanjanje prepreka na koje tražitelji azila nailaze kako bi se osmislili načini kako da ostvare neka od prava u svom integriranju u društvo za razdoblje od 2013. do 2015. godine. Tim su planom utvrđene mjere koje se provode zajedno s ostalim tijelima na nacionalnoj razini. Kako bi se osigurala uspješna provedba integracije stranaca u hrvatsko društvo potrebne su mjere sprječavanja i suzbijanja diskriminirajućih postupaka i ponašanja prema azilantima.

4.1. Prava i obveze tražitelja azila i azilanata

Hrvatska je zbog povoljne mediteranske klime i svog geoprometnog položaja, zemlja koja je smještena između srednje Europe i Mediterana te istoka i zapada Europe, oduvijek bila privlačan prostor za naseljavanje. Kao bitni nedostaci koje Hrvatska ima kao područje emigracije svakako su: nepovoljna gospodarska situacija, pad životnog standarda, nemogućnost pronalaska zaposlenja i stalnog boravka u kojem neće biti diskriminirani. Pojedini azilanti potraže svoj spas i nadu u bolji život i u Hrvatskoj, no kada to učine dužni su poštivati zakone i propise.

Tako tražitelji azila i azilanti imaju svoja prava, ali isto tako i obveze. „Status azilanta stječe se danom uručenja odluke o odobrenju međunarodne zaštite“²⁷. Ministarstvo će azilantu pružiti opće informacije o pravima i obvezama koje stječe odobrenjem međunarodne zaštite u roku od osam dana od dana uručenja odluke, na jeziku za koji se pretpostavlja da ga razumije te na kojem također može i komunicirati.

²⁶ Migracije stanovništva Republike Hrvatske u 2013. godini, Državni zavod za statistiku, http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/07-01-02_01_2014.htm, 16.05.2016.

²⁷ NN 70/2015

Prema Zakonu o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (NN 70/2015), azilant ima pravo na:

1. boravak u Republici Hrvatskoj
2. spajanje obitelji
3. smještaj
4. rad
5. zdravstvenu zaštitu
6. obrazovanje
7. slobodu vjeroispovijesti
8. besplatnu pravnu pomoć
9. socijalnu skrb
10. pomoć pri integraciji u društvo.

Azilant ima pravo na boravak u Republici Hrvatskoj od dana uručenja odluke o odobrenju međunarodne zaštite, a dokazuje se dozvolom boravka. Pravo na boravak u Republici Hrvatskoj utvrđuje se odlukom o odobrenju međunarodne zaštite. Odluka se može ukinuti u dijelu koji se odnosi na odobrenje prava na boravak u Republici Hrvatskoj ako se azilant iseli iz Republike Hrvatske ili neprekidno boravi u inozemstvu duže od šest mjeseci, a da o tome prethodno nije obavijestio Ministarstvo.

Azilant ima pravo na spajanje s članovima obitelji. O maloljetnom djetetu azilanta koje nije zasnovalo svoju obitelj se brine osoba kojoj je odobrena međunarodna zaštita, o čemu Ministarstvo donosi odluku. Član obitelji azilanta koji ima zakonski boravak u Hrvatskoj ostvaruje ista prava kao i azilant.

Azilant ima pravo na smještaj ako nema u svom vlasništvu novčana sredstva ili stvari velike vrijednosti. Pravo na smještaj može ostvariti ako podnese zahtjev. Ministarstvo

socijalne skrbi dužno je azilantu osigurati potreban smještaj i to najduže u periodu od dvije godine od dana kad mu je uručena odluka o odobrenju međunarodne zaštite.

Azilant ima mogućnost rada u Hrvatskoj iako nema dozvolu za boravak i rad ili potvrdu o prijavi rada. Azilant ima pravo i na obrazovanje koje je namijenjeno odraslim osobama vezano uz zaposlenje, usavršavanje i stjecanje radnog iskustva pod istim uvjetima kao i hrvatski državljanin.

I Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao značajna institucija na tržištu rada, uključen je u pomoć integriranja azilanata u hrvatsko društvo. Naime, od veljače 2015. godine, Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi paket mjera za poticanje zapošljavanja za posebne ranjive skupine pod nazivom „I posebnost je prednost“. Unutar tog paketa ističe se i mjera: „Priprema za zapošljavanje kroz učenje hrvatskog jezika“, koja je namijenjena azilantima. Temeljni ciljevi navedene mjere su: aktiviranje, motiviranje i uključivanje azilanata u program učenja hrvatskog jezika. Azilanti koji su uključeni u navedenu mjeru ostvaruju pravo na: novčanu pomoć u visini najnižeg iznosa novčane naknade razmjerno broju dana prisutnosti na obrazovanju, stvarne troškove prijevoza sredstvima javnog prijevoza za dane provedene na obrazovanju, troškove osiguranja po propisima HZMO-a i posebni doprinos za zaštitu zdravlja na radu po stopi od 0,5%. Programe učenja hrvatskog jezika provode obrazovne institucije²⁸.

Azilant ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema propisima zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite stranaca. „Troškovi azilantske zdravstvene zaštite pokrivaju se iz Državnog proračuna Hrvatske s pozicije ministarstva zdravlja“²⁹.

Azilant ima pravo na obrazovanje pod jednakim uvjetima kao i hrvatski državljanin sukladno posebnim propisima. Odrastao azilant ima pravo na obrazovanje sukladno regulativi obrazovanja odraslih pod jednakim uvjetima kao i hrvatski državljanin. Ukoliko je azilant već obrazovan ima pravo na priznavanje tog obrazovanja pod jednakim uvjetima kao i hrvatski državljanin. Ako azilant nema dovoljno novčanih sredstava, prijevod njegovih dokumenata koji dokazuju stupanj obrazovanja, osigurat će se iz Državnog proračuna Hrvatske s pozicije ministarstva obrazovanja.

Azilantu je zajamčena sloboda življenja i odgoja djece u skladu s njegovom vjerom.

²⁸ Par. Hrvatski zavod za zapošljavanje, <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=14361>; 12.05.2016.

²⁹ Zakon o zdravstvenoj zaštiti strana u Republici Hrvatskoj, NN 80/2013

Pravo na besplatnu pravnu pomoć pod jednakim uvjetima imaju azilant i tražitelj azila.

Azilant ima pravo na socijalnu skrb koja je sukladna zakonskoj regulativi ministarstva socijalne skrbi hrvatskih državljana.

Azilant ima pravo na pomoć pri integraciji u društvo i to u periodu ne dužem od tri godine od uručenja odluke. Pomoć kao takva obuhvaća:

- a) izradu plana integracije za azilanta promatrajući njegove individualne potrebe, znanja, sposobnosti i vještine
- b) pružanje pomoći azilantu radi ostvarivanja izrađenog plana
- c) monitoring nad izvršenjem plana.

Predstavnici nacionalnih manjina Hrvatske provode koordiniranost rada svih nadležnih tijela koja sudjeluju u postupku uključivanja u društvo.

Azilant ima obveze:

1. poštivati Ustav, zakone i druge propise Republike Hrvatske
2. prijaviti prebivalište u roku od 15 dana od uručenja odluke o odobrenju međunarodne zaštite
3. imati stalno kod sebe dozvolu boravka te ju je dužan dati na uvid službenim osobama
4. pohađati tečaj hrvatskog jezika, povijesti i kulture → Azilant je obavezan pohađati tečaj hrvatskog jezika, povijesti i kulture radi uključivanja u hrvatsko društvo. U slučaju da dođe do neispunjenja obveze, azilant će nadoknaditi troškove tečaja ministarstvu nadležnom za obrazovanje. Troškovi tih aktivnosti isplaćuju se iz državnog proračuna Hrvatske s pozicije ministarstva obrazovanja.

Vidljivo je iz prikazanih prava i obveza da postoji zakonska regulativa zaštite azilanata te da je izrađena procedura za integriranje azilanata u hrvatsko društvo. Neovisno o postojećoj regulativi, stranci i azilanti ipak su često u nepovoljnom položaju i teško se prilagođavaju na promijenjene uvjete života. Indeks razvijenosti

politika integracije migranata – MIPEX, s ukupnom ocjenom 44/100 u 2014. godini ukazuje na činjenicu da su imigranti u Hrvatskoj u raznim pogledima ipak u nepovoljnom položaju spram hrvatskog stanovništva. Na temelju tog podatka upitna je hrvatska politika integracije kojom bi trebala biti uređena prava i obveze azilanata te da li postoje preduvjeti za njihovu integraciju u hrvatsko domicilno društvo³⁰.

4.2. Socijalna integracija i boravak azilanata u Republici Hrvatskoj

Institucija koja je nadležna za postupak prihvata i smještaja tražitelja azila u Hrvatskoj je Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP). U Hrvatskoj se ustanove odnosno prihvatilišta za azilante nalaze u Kutini i Zagrebu. Nakon donošenja odluke o prijemu tražitelja azila, tražitelji su prepušteni nevladinim organizacijama i nadležnim državnim institucijama.

Osoba koja je zadužena za vođenje i koordiniranje integracije je službenik, čija je zadaća da svakom pojedincu pristupi individualno i pruži zaštitu prava kojima je odobren podneseni zahtjev za azilom. Njegov rad je nadležan za upoznavanje azilanta s njegovim pravima, ali isto tako mora pomoći u komunikaciji s nadležnim državnim institucijama i ostvarivanju prava u radu s istima kojemu je zbog neznanja jezika komunikacija otežana³¹

Azilantima se zbog nedostatka integracijskih politika, njihov život čini nezaštićenim i nesigurnim. Azilanti se osjećaju višestruko diskriminiranim kako zbog svojih ranijih iskustava tako imaju i loša iskustva boravka u Hrvatskoj gdje nailaze na ksenofobnost hrvatskog društva koje ih neprestano diskriminira. Oni također nailaze i na niz poteškoća u svakodnevnom životu i u vlastitoj integraciji, od samog uključivanja u obrazovni sustav kao početne faze, nemogućnosti zapošljavanja do uključivanja u društveni, socijalni, kulturni i politički život Hrvatske.

U Hrvatskoj je 2006. godine prvi put priznato pravo na azil. Zahtjev za azil prvi put je podnesen od ženske osobe s područja Afrike koja je migrirala iz vjerskih razloga i iz

³⁰ Par. Institut za migracije i narodnosti, Indeks razvijenosti politika integracije migranata (MIPEX), http://www.imin.hr/c/document_library/get_file?uuid=59d7e46c-5152-4a8d-ad14-a296e468d6ca&groupId=10156

³¹ Zakon o azilu, NN 79/07, 88/10, 143/13

razloga spolne diskriminacije nje kao žene. Također je utvrđeno da se u domicilnoj zemlji azilantice teško krši pravo na slobodu vjerskog izražavanja.

„Naime, azilantica je tijekom školovanja kao kršćanka bila šikanirana od drugih učenika i profesora zbog nošenja križa na lančiću te je zbog toga bila kažnjavana. Profesori u školi i susjedi vršili su neprestani pritisak na nju da mora prijeći na islam, ali isto tako su joj i govorili kako je nečista, nevjernica te da bi trebala nositi feredžu, prisustvovati vjerskim predavanjima gdje joj je zabranjen i odlazak u crkvu nedjeljom i molitva u školi³².“

Smještaj za azilante, kao ranjivu skupinu društva, ne predstavlja samo osiguranje krova nad glavom nego ima značajan i sigurnosni i stabilizacijski efekt na njihov duh te je potrebno posvetiti vrijeme pronalaženju najboljih rješenja za njih jer jednom kada osjete sigurnost u “svom” domu, postoje bitno veći izgledi za bržu integraciju u društvenu zajednicu što zbog dvosmjernog procesa što integracija i društvo jesu, znači puno kako za same azilante, tako i za cjelokupnu zajednicu.

Stoga u Hrvatskoj postoji prihvatilište u Kutini. Prihvatilište je započelo s radom 27. lipnja 2006. godine. Prihvatilište raspolaže s kapacitetom od 90 smještajnih jedinica. Tu spadaju 22 četvero krevetne sobe sa sanitarnim čvorovima, sportskom dvoranom, dječjom igraonicom, ambulantom, tv-salom, restoranom, čajnom kuhinjom, praonicom i glačanicom, prostorijom za vjerske obrede u kojoj svi borave te su tražitelji azila različitih vjera i radionicom za tražitelje azila.

U tablici 1. su prikazani statistički pokazatelji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj od 2006. godine zaključno do 31.03.2016. godine. Iz tablice je vidljivo kako je nastankom migrantske krize, broj osoba sve više rastao bez obzira na dob i spol.

³² Ministarstvo unutarnjih poslova, <http://www.mup.hr/mobile/?id=2579>

Tablica 1. Broj odobrenih međunarodnih zaštita od 2006. do 31.03.2016.

		Godina zaštite											
Zaštita/ vrsta	Spol	Dob	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ukupno
	AZIL	M	0-13			3			3	2		3	
		14-17			1	1	1	3				1	7
		18-34		3	1	3	1	4		9	21	1	43
		35-64			1		2	5	2	3	7		20
M zbroj				3	6	4	4	15	4	12	31	2	81
ž		0-13			3				2	2		2	9
		14-17							1				1
		18-34	1			1		3		3	2		10
		35-64			2				1		1		4
ž zbroj			1		5	1		6	3	3	5		24
Azil UKUPNO			1	3	11	5	4	21	7	15	36	2	105

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova,

http://www.mup.hr/UserDocsImages/Publikacije/2016/3_16_mz.pdf;

Vidljivo je iz tablice da je među odobrenim međunarodnim zaštitama veći udio muškaraca, točnije 77,14%. Promatrajući prema dobi, najveći je broj onih u dobi od 18 do 34 godine. Među muškarcima, udio osoba te dobi je 53%.

Tablica 2. prikazuje broj tražitelja azila u Hrvatskoj prema državljanstvu za razdoblje od 2014. do 2015. godine.

Tablica 2. Broj tražitelja azila prema državljanstvu za razdoblje: 2014.-2015.godine

DRŽAVA	Broj tražitelja azila		+ - %
	2014	2015	
Afganistan	18	9	-50,00
Albanija	1	2	+100,00
Alžir	77	23	
Azerbajdžan	1	5	+400,00
Bangladeš	20	4	-80,00
Bez državljanstva	2	2	0,0
Bosna i Hercegovina	9	7	-22,2
Bugarska		4	
Burkina Faso	1		
Crna Gora	1	3	+200,00
Egipat	23	2	-91,3
Eritreja	4	1	-75,00
Estonija	1		
Gambija	4	3	-25,00
Gana	8		
Gruzija		1	
Gvineja	2		
Indija		4	
Iran	6	8	+33,3
Irak	2	6	+200,00
Jamajka	1		
Kamerun	1	4	+300,00
Kina	1		
Komori	12		
Kongo	4		
Kosovo	6	12	+100,00
Kuba		2	
Kuvajt	1		
Libanon		3	
Libija	6		
Makedonija	1	2	+100,00
Mali	10	1	-90,00
Maroko	22	14	-36,4
Mauritanija	3		
Meksiko	1		
Mongolija		1	
Niger	1		
Nigerija	22	14	-36,4
Obala Bjelokosti	3		
Pakistan	24	3	-87,5
Palestina	5	2	-60,00
Ruska Federacija	10	5	-50,00
Senegal	7	1	-85,7
Sijera Leon	1	1	0,00
Sirija	53	24	-54,7
Somalija	10	2	-80,00
Srbija	6	8	+33,3
Sudan	3		
Šri Lanka	1		
Togo	1		
Tunis	19	4	-78,9
Turska	7	10	+42,9
Ukrajina	11	9	-18,2
Nepoznato	20	5	-75,00
UKUPNO	453	211	-53,4

Izvor:Ministarstvo unutarnjih poslova,

http://www.mup.hr/UserDocImages/statistika/2016/Statistika_2015_nova..pdf;

U 2014. godini najzastupljeniji su bili migranti redom iz Alžira, Sirije i Pakistana. U 2015. godini nije došlo do bitnih promjena odnosno najveći broj tražitelja azila dolaze iz Sirije, Alžira, Nigerije, Maroka itd.

Utvrđivanjem boravka azilanata, azilant dobiva odgovarajuće dokumente. Među te dokumente se ubrajaju: osobna iskaznica s naglaskom za stranca u trajanju od 5 godina, uvjerenje o prijavi boravka, potvrda o matičnom broju i potvrda o OIB-u. Dokumenti se izdaju u svrhu ostvarivanja prava ali i obveza. Osobne iskaznice strancima se izdaju o trošku MUP-a. Osobe kojima je u Hrvatskoj odobren azil imaju pravo na smještaj te je za organiziranje njihovog smještaja nadležno Ministarstvo socijalne politike i mladih. No, azilanti mogu naići i na sljedeće probleme: visoke cijene najma s kojima se susreće i svaki građanin Hrvatske, ali za azilanta su mogući problemi i kao što su: slaba ili nikakva suradnja najmodavaca s azilantom, kao i s centrima za socijalnu skrb, koji tu vrše ulogu posrednika pri sklapanju ugovora o najmu. Također, većina osoba se nažalost i ne uspije u cijelosti osamostaliti u roku od dvije godine te nakon toga imaju problema s nalaženjem smještaja.

Kako bi integracija azilanata bila uspješna potrebna je suradnja između svih tijela državne vlasti no i između tijela državne vlasti i organizacija civilnog društva. Takva suradnja trebala bi se temeljiti na međusobnom uvažavanju i toleranciji, a sve u svrhu što bolje integriranosti azilanata.

U svim tijelima državne uprave koja sudjeluju u integraciji azilanata imenovane su kontakt osobe kojima se azilanti mogu obratiti prilikom ostvarivanja svojih prava³³. Kada se imenuje kontakt osoba poželjno bi bilo voditi brigu o tome da te osobe aktivno govore barem jedan svjetski jezik te također treba imati na umu da su azilanti osobito ranjiva skupina.

Za provedbu azilne politike nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova. „U nadležnosti Uprave za upravne i inspekcijske poslove su pitanja stranaca, tražitelja azila i azilanata u okviru u kojem je ustrojen Sektor za upravne poslove, strance i državljanstvo, a unutar samog Sektora djeluje Služba za strance i azil, sa dalje

³³ Par. Vidović, T., Volonteri i interkulturalna praksa, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2014. godina, str.24.

navedenim odjelima; Odjel za statusna pitanja stranaca, Odjel za azil, Odjel za vize te Prihvatilište za tražitelje azila³⁴.

Osim MUP-a, o pravima azilanata brine i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina koji je utemeljen u travnju 2012. godine i to odlukom Vlade Republike Hrvatske. Ured je nastao spajanjem Ureda za ljudska prava i Ureda za nacionalne manjine. Odredbom o Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina uređeni su djelokrug i ustrojstvo ureda.

Uz MUP i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, organizacije civilnog društva imaju nezaobilaznu ulogu u pomoći azilantima pri integriranju u društvo. Civilno društvo je područje institucija, organizacija, mreža i pojedinaca i njihovih vrednota, smještenih između obitelji, države i tržišta, povezanih nizom civilnih pravila, koja zajedno dijele, a u koje se ljudi dobrovoljno udružuju radi zagovaranja općih interesa³⁵. Udruge i zaklade civilnog društva imaju veliku ulogu u integraciji azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom. Organizacije civilnog društva često u svoj rad uključuju volontere koji azilantima i strancima pod supsidijarnom zaštitom pomažu u ostvarivanju prava. One nisu dio Vladinih institucija, ali surađuju s njima radi ostvarivanja svojih ciljeva³⁶.

Istaknutu ulogu u području integracije azilanata imaju: Hrvatski Crveni križ - HCK, Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice - UNCHR, Centar za mirovne studije - CMS i Hrvatski pravni centar - HPC.

³⁴ Hrvatski pravni centar, <http://www.hpc.hr/news.aspx?newsID=30&pageID=42>

³⁵ Bežovan G., Ivanović M., Razvoj civilnog društva u Hrvatskoj, Program UN-a za razvoj, Zagreb 2006 godine, str.12.

³⁶ Vidović, T., Koordinacija za integraciju – suradnja organizacija civilnog društva, U: Interkulturalne prakse- s izbjeglicama i za izbjeglice, Vidović, T. (ur.)Centar za mirovne studije, Zagreb 2014., str.27.

5. ULOGA HRVATSKOG CRVENOG KRIŽA U PRUŽANJU POMOĆI TRAŽITELJIMA AZILA I AZILANTIMA

Hrvatski Crveni križ, Nacionalno društvo Crvenog križa Republike Hrvatske, sukladno svom humanitarnim radom i temeljnim načelima, osigurava provedbu programa pomoći i zaštite tražitelja koji potražuju međunarodnu zaštitu, azilantima i drugim migrantima kojima je to potrebno zajedno s Ministarstvom unutarnjih poslova i Visokim povjerenikom Ujedinjenih naroda za izbjeglice te drugim nadležnim institucijama i udrugama civilnog društva.

Organizacije poput Pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca i Migracijska politika Međunarodne federacije Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, kreiraju temeljna načela za rad Crvenog križa s tim ranjivim društvenim skupinama.

„Zaposlenici i brojni volonteri Hrvatskog Crvenog križa pomažu azilantima tijekom samog procesa integracije u društvo, upoznavanja lokalne zajednice, ostvarivanja prava i pronalaženja njihovog prvog zaposlenja³⁷.“ Hrvatski Crveni križ, kao član Međunarodne federacije Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, naglašava važnost pri osiguravanju pristupa i pružanju humanitarne pomoći svim ranjivim skupinama migranata ne obazirući se na njihov status, poštujući njihovo dostojanstvo i pravo na različitost pojedinca te potičući njihovo socijalno uključivanje i društvenu integraciju. Od 2003. godine Hrvatski Crveni križ, Nacionalno društvo Crvenog križa Republike Hrvatske, u skladu sa svojim humanitarnim i temeljnim načelima, provodi program pomoći i zaštite tražitelja azila i azilantata u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice.

Ističu da nacionalna društva zagovaraju poštivanje osnovnih ljudskih prava migranata, uključujući i one čiji pravni status nije reguliran u određenoj zemlji. Programi i aktivnosti oblikuju se temeljem realne procjene humanitarnih potreba migranata koji žive „na marginama konvencionalnih zdravstvenih, socijalnih i pravnih sustava“ tijekom svog puta.

³⁷ Hrvatski Crveni križ, <http://www.hck.hr/hr/kategorija/kategorije-azil-i-migracije-65>

Temeljne aktivnosti koje Hrvatski Crveni križ u prihvatilištima provodi za tražitelje azila su: pružanje psihosocijalne pomoći i pomoći u njihovom svakodnevnom životu, organiziranje socijalnih, edukativnih i sportskih aktivnosti, kreiranje programa prilagođenih individualnim potrebama osoba. Kroz rad žele pomoći azilantu u vraćanju osjećaja kontrole, smanjenju stresnih osjećaja, podržavanju zdravih načina nošenja sa stresom koji je prisutan kod njih i svakodnevnim izazovima života u prihvatilištu te samom osnaživanju osobe putem edukacije. Posebno se posvećuje ranjivim skupinama azilanata, posebno djeci koja su odvojena od roditelja i zakonskih skrbnika, starijim osobama, osobama koje imaju tjelesne i mentalne poteškoće, osobama imaju psihosocijalne tegobe koje su kod nekih pojedinaca uzrokovane traumom ili mučenjem koje su doživjele te potencijalnim žrtvama nasilja ili trgovanja ljudima.

Osnovna načela koja se poštuju u radu, a temeljena su na pravima i potrebama tražitelja azila su sljedeća³⁸:

1. tražitelji azila su posebno ranjiva skupina i zahtijevaju pristup u kojem će se poštivati njihov ljudski dignitet, te im je potrebno pružiti što veću mogućnost izbora i kontrole u donošenju odluka o svom životu, potrebno je poštivati njihovo pravo na neovisnost i informiranost;
2. sve aktivnosti provode se uz međusobno poštovanje i toleranciju;
3. potrebno je poštivati integritet i dostojanstvo osobe te osigurati tajnost osobnih podataka o tražitelju azila;
4. govoreći u kontekstu smještaja potrebno je pružiti tražitelju azila dovoljno „osobnog prostora“ kako bi se mogao osloboditi i opustiti;
5. načinom i organizacijom prijvata i smještaja želi se tražitelju azila pomoći u samopouzdanju te im se želi i pomoći da preuzmu, što je moguće više, odgovornosti za svoj život.

³⁸ Međunarodna federacija društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, http://www.ifrc.org/PageFiles/89794/10_CoD09_10_1_MigrationPolicy_23nov_EN.pdf; 21.05.2016.

Azilantima i tražiteljima azila pomaže se kako bi se osamostalili te kako bi se što kvalitetnije i aktivnije uključili u društvo razvijanjem svojih kompetencija, vještina i vrijednosti.

Tražitelji azila i azilanti napustili su svoju domicilnu zemlju najčešće zbog ugroženosti svoje egzistencije i nemogućnosti ostvarivanja temeljnih prava koje ima pojedinac, što predstavlja veliki stres za pojedinca, obitelj i zajednicu. Dolazak u zemlju primateljicu je za njih veoma stresan jer u potpunosti ovise o drugima i o sustavu o kojem nemaju dovoljno informacija te im je zbog toga potrebna značajna emocionalna prilagodba kako bi uspješno ostvarili svoja prava i zadovoljili svoje temeljne potrebe.

Uloga Hrvatskog Crvenog križa u pružanju emocionalne podrške tražiteljima azila i azilantima potrebna je upravo kako bi se oni kao pojedinci osnažili i ojačali svoje samopouzdanje koje im je narušeno tijekom migrantskog života. Poštuju se osnovna načela rada kao što su kulturalna osjetljivost, multikulturalnost i nediskriminacija.

Postojanost i aktivnosti humanitarnih organizacija poput Crvenog križa ili Crvenog polumjeseca dokazale su se kao njihovo utočište i nada jer su upoznati s takvim organizacijama, neki iz svojih zemalja a neki su samo čuli za njih. Takve organizacije pokazale su da su spremne pružiti tražitelju azila i azilantima osjećaj sigurnosti i pripadnosti koji nisu odavno osjetili, gdje su dotada osjećali samo nesigurnost, neizvjesnost i poteškoće na koje su nailazili.

Aktivnosti Hrvatskog Crvenog križa koje svakako treba istaknuti su svakodnevni apeli koji su upućeni javnosti za bilo kakvu pomoć, rad i trud zaposlenika i volontera, pružanje podrške i socijalnih usluga, pomoć pri uspostavi kontakta s obitelji te podrška pri integraciji u društvo.

Za veliki broj tražitelja azila i migranata kojima je jedini temeljni cilj stići sigurno u zemlju s povoljnijim mogućnostima zapošljavanja i integriranja u društvo. Hrvatska je još uvijek samo tranzitna zemlja, međutim određeni broj osoba želi ostati tu i započeti novi život. Hrvatski Crveni križ, u suradnji sa svim nadležnim institucijama, pomaže im kako bi u Hrvatskoj našli svoj novi dom i uspješno se integrirali.

5.1. Kampanja „Hrvatska (k)raj na zemlji“

Centar za mirovne studije (CMS)³⁹ je 2004. godine uz suradnju programa Mirovnih studija i programa Afirmacija prava na azil, provelo akcijsko istraživanje „Azil u Hrvatskoj“. Takvo istraživanje je kao takvo i prvo istraživanje o azilu u Hrvatskoj. „Istraživanje je temeljeno na: ispitivanju regulativnog okvira i kvalitete azilne politike na nacionalnoj razini, odnos medija i organizacija civilnoga društva prema azilu i azilantima te nedostaci koji postoje u sklopu azilne politike i ukupnog ponašanja prema tražiteljima azila te na direktan rad s tražiteljima azila gdje je naglasak bio na osobnim pričama azilanata koji su bili spremni iznijeti svoje doživljaje koji se odnose na razloge bijega iz domicilne zemlje, prijeđeni put do Hrvatske, očekivanja od života u Hrvatskoj⁴⁰.“

Slika 1. Logo kampanje⁴¹

Izvor: Centar za mirovne studije,

https://www.google.hr/search?biw=1366&bih=667&noj=1&tbm=isch&sa=1&q=logo+hrvatska+%28k%29raj+na+zemlji&oq=logo+hrvatska+%28k%29raj+na+zemlji&gs_l=img.3...4600.13822.0.14459.25.23.0.0.0.322.2085.8j5j1j1.15.0...0...1c.1.64.img..11.0.0.52gjP8GJ6Ds#imgsrc=1CJjrIryMc0NsM%3A;

preuzeto: 18.05.2016.godine

Porazni rezultati istraživanja naveli su CMS u višegodišnju kampanju „Hrvatska - (k)raj na zemlji“. S kampanjom su željeli potaknuti stručnu i javnu raspravu o pravima tražitelja azila te nedostatke koji su uočeni unaprijediti kroz politiku azila i suradnju

³⁹ CMS je centar za mirovne studije koji je izrastao iz različitih oblika izravne izgradnje mira u zapadnoj Slavoniji, gdje se 1996. godine prvi put i razgovaralo o osnivanju organizacije. Formalno je osnovan godinu kasnije, s namjerom promicanja vrijednosti nenasilja, društvene pravde, poštivanja ljudskih prava, tolerancije i prihvaćanja različitosti kroz participativne metode mirovnog obrazovanja, istraživanja i javnog zagovaranja.

⁴⁰ Izvor: CMS, <http://www.cms.hr/hr/vise-o-programima/azil>

nadležnih institucija i organizacija u polju razvoja i poboljšanja integracijskih politika. Tijekom kampanje su imali brojne aktivnosti koje se hvalevrijedne. Tako su organizirali: prvu međunarodnu konferenciju o integracijskim politikama i sustavu azila uopće čije su preporuke objavljene i u priručniku za integraciju „Azil u Hrvatskoj – integracijske politike“, koji je namijenjen institucijama, izložbu „Azil kao ljudsko pravo“ koja je bila organizirana u većim gradovima kao što su: Sisak, Slavonski Brod, Rijeka i Zagreb. Izložba je bila koncipirana od raznih umjetničkih radova, od slika, fotografija, grafika, skulptura, mozaika, do literarnih radova, 4 okrugla stola o pravima tražitelja azila te niz javnih rasprava, medijskih nastupa, spotova i reklama na TV-u i slično. Osim toga, direktno su radili s tražiteljima azila kroz radionice i uspostavljanje tečaja hrvatskog jezika. Veoma bitan ishod njihove kampanje je i dokumentarni film „Hrvatska - (k)raj na zemlji“⁴², koji je nastao u suradnji s Fade-IN, a poslije je film doradila organizacija RESTART⁴³. Film je imao znatan doprinos u razumijevanju migracijskih utjecaja koji zahvaćaju Hrvatsku, ali i informiranju hrvatske javnosti o izbjeglicama koje se susreću u Hrvatskoj. Film je doveo dio društva do osjetljivog stanja u kojem se razmišljalo o azilantima te je zbog toga često korišten u obrazovanju kad se govorilo o azilantima. Tako zabilježene dokumentarne reportaže istražile su i dokumentirale osjetljive teme između kojih su: suzbijanje neregularnih migracija i način na koji radi Prihvatni centar za strance Ježevo, (ne)rad granične policije i informiranje izbjeglica i migranata o pravu traženja azila, iskustva tražitelja azila u Prihvatilištu za tražitelje azila u Šašnoj Gredi, iskustva slovenskog prihvatnog centra za tražitelje azila i slovenskih organizacija civilnoga društva u direktnom radu s tražiteljima azila, integracijske politike s obzirom na iskustva i porijeklo izbjeglica, direktan rad s tražiteljima azila na kazališnim radionicama i u učenju hrvatskog jezika te izložbe i okrugle stolove o azilu, neregularnim migracijama i integraciji.

CMS je u samoj kampanji „Hrvatska – (k)raj na zemlji“(Slika 2.) sustavno i direktno radio s tražiteljima azila poučavajući ih hrvatski jezik i kulturu, bilježeći iskustva, priče o porijeklu i stradanjima.

⁴² Izvor na kojem se može pogledati i istoimeni film: <https://vimeo.com/121033082>; preuzeto: 19.05.2016.

⁴³ Dokumentarni film „Hrvatska – (k)raj na zemlji“ osvojio je posebno priznanje žirija na hrvatskom 4. Liburnia Film Festivalu, nagradu za najbolji dokumentarni film, najbolju režiju i posebno priznanje za socijalnu angažiranost na 2. Festivalu filma i videa Dugo Selo u Hrvatskoj, proglašen je najboljim filmom 5. Luksuz festivala po ceni filma u Krškou u Sloveniji, a na 14. Golden Beggar Festivalu u Košicama u Slovačkoj osvojio je počasno priznanje.

Slika 2. Scena iz dokumentarnog filma

Izvor: Centar za mirovne studije,

https://www.google.hr/search?q=kampanja+za+afirmaciju+i+za%C5%A1titu+prava+na+azil&espv=2&biw=1366&bih=623&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiwporinOnMAhVDahoKHdFKDuQ_Q_AUIBigB&dpr=1#tbn=isch&q=hrvatska+kraj+na+zemlji+film&imgsrc=9bUID7PfrAx1M%3A;

preuzeto: 19.05.2016.

„U filmu se otkrivaju nespremnosti hrvatskih institucija da se uhvate u koštac s integracijom potencijalnih azilanata. 2005. godine objavili su Institucionalni vodič za tražitelje azila na nekoliko jezika (hrvatski, engleski, francuski, turski, farski, arapski, albanski, hindu itd.) koji se sukladno izmjenama Zakona obnavljaju“⁴⁴.

Od 2004. godine kontinuirano održavaju tečaj hrvatskoga jezika. Sredinom 2006. godine tečaj se počeo održavati redovitije koji su održavali angažirani volonteri. Prije samog početka rada sa tražiteljima azila volonteri moraju proći intenzivnu edukaciju gdje se njihov rad pažljivo prati. Tako su do kraja 2012. godine održali oko 768 sati hrvatskoga jezika za oko 200 tražitelja azila i azilanata⁴⁵

Volonteri ne održavaju samo tečaj hrvatskoga jezika, oni se veoma aktivno uključuju u rad na svima razinama djelovanja CMS-a poput istraživanja azilne politike u Hrvatskoj te raznim aktivističkim aktivnostima koje imaju za cilj propitkivati temu azila i azilanata u javnoj sferi društva na nacionalnoj razini.

⁴⁴ Centar za mirovne studije, <http://www.cms.hr/hr/vise-o-programima/azil>

⁴⁵ Centar za mirovne studije, http://www.cms.hr/system/article_document/doc/21/Programski_i_financijski_izvje_taj_2012.pdf

Kampanja za zaštitu prava na azil „Hrvatska - (k)raj na zemlji“⁴⁶ bila je jedna od prvih kampanja u Hrvatskoj koja je provedena na temu specifičnosti ljudskih prava te ranjive skupine. Kampanja je iskoristila turistički slogan Hrvatske „raj na zemlji“ koji Hrvatsku predstavlja na turističkom tržištu kao poželjnu turističku destinaciju za odmor, mir, relaksaciju i uživanje. Povećanjem izbjegličkog vala, kampanja je dobivala sve veći značaj u hrvatskom društvu. Kampanjom se htjelo približiti Hrvatsku migrantima. Samim sloganom htjeli su postići da efekt bude većih razmjera kako bi Hrvatska na tržištu bila obilježena kao zemlja primateljica koja je spremna iskazati osjećaje sigurnosti i dobrodošlice izbjeglicama. Očekivano je bilo da Hrvatska jest i da će biti kraj puta mnogima, posebno onima koji su željeli u neku određenu zemlju Europske unije, gdje su na bilo koji način bili spriječeni. Zakonodavna i institucionalna pravila zemalja Europske unije, a i schengenske zone koja završava na granicama Hrvatske, za brojne izbjeglice je značila kraj putovanja i još nesigurniji povratak u zemlje iz kojih su došli. Početak kampanje je obilježen organiziranjem međunarodne konferencije o integracijskim politikama. Na samom početku rada, upozoravali su na važnost izgradnje integracijskog sustava za izbjeglice s obzirom na poražavajuće i upozoravajuće faktore kao što su: prisilna migracijska kretanja u svijetu, geografski položaj Hrvatske, ograničen zakonodavni okvir za prihvata i integraciju izbjeglica te povremene ksenofobni iskazi i neprihvatanje stranaca cjelokupnoj hrvatskoj javnosti, od stanovništva do politika. Predstavnici institucija uglavnom nisu ozbiljno shvaćali važnost razvoja integracijskog sustava no zato se posljedice odražavaju na integraciji izbjeglica, koje su vidljive i za njih ugrožavajuće. Na konferenciju su bili pozvani razni dionici koji su na bilo koji način povezani s azilnom politikom, pravima i obvezama tražitelja azila i azilanata.

Neki od tih dionika su predstavnici državnih institucija kojima je ta problematika u nadležnosti poslovanja, organizacija civilnoga društva i međunarodnih organizacija, stručnjaci azilne politike, studenti, mediji i brojni drugi. Svaka zemlja ima drukčija iskustava s azilnom i integracijskom politikom te su svoja iskustva bilježili i podijelili. Neke od zemalja koje se podijelili svoja iskustva o azilnoj i integracijskoj politici su iskustva Njemačke, Velike Britanije i Kanade. Zajedničkim radom tih triju zemalja zajedno s Hrvatskom osmišljene su preporuke za razvoj azilne i integracijske politike

⁴⁶ Kampanju su financijski podržali: Europska unija, Veleposlanstvo Sjedinjenih Američkih Država, Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske te Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske.

na inicijativu CMS-a, u četiri područja djelovanja i to: obrazovanja, zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite.

6. KRIZA MIGRANATA

Na tisuće ljudi bježi zbog sukoba, progona, nasilja i siromaštva u njihovim zemljama kako bi pokušali doći do mirnog i sigurnog života u Europi. Samim time što su se odlučili na bijeg riskirajući svoj i život obitelji u pretrpanim i lošim gumenjacima ploveći Mediteranom, potrebno je uočiti ozbiljnost u tim razorenim zemljama gdje oni bez obzira na sve neprilike upuštaju se u borbu za sigurnijim i boljim životom.

Brojne su obitelji s malom djecom, koje su pobjegle iz ratom razorenih zemalja. U te razorene zemlje ubrajaju se Sirija, Afganistan, Sudan i Irak. Statistika govori kako je jedna od svake te dvije osobe koje su uspjele prijeći Sredozemlje 2015. godine, što je ukupno pola milijuna ljudi, bila Sirijac u bijegu od rata u Siriji⁴⁷.

Jedni su progonjeni zbog svojih političkih stavova, mučeni gdje im se čak i prijetilo smrću ukoliko ostanu. U 2014. godini zabilježeno je kako su Sirijci i Eritrejci činili skoro polovicu od 170 000 ljudi koji su uspjeli stići do Italije. Stanovnici Subsaharske Afrike su bježali od nevolja i siromaštva. „Prema procjenama UN-ove Agencije za izbjeglice - UNHCR i Međunarodne organizacije za migracije - IOM, progon, sukobi i siromaštvo prisilili su nezabilježen broj od milijun osoba na bijeg u Europu u 2015. godini. Tako velik broj osoba raseljenih zbog rata i sukoba Zapadna i Središnja Europa ne bilježe još od 90-ih godina prošlog stoljeća, kada je izbio nekoliko sukoba na području bivše Jugoslavije⁴⁸.“

Krijumčarima ljudi itekako odgovara nestabilna situacija u Libiji i Siriji koju koriste u svrhu svoje financijske dobiti za veoma opasnu avanturu za migrante preko Mediterana, koji su se svjesno upuštali u nju ne vidjevši niti jedan drugi način za boljim i dostojanstvenim životom. Nakon građanskog rata koji je vođen u Libiji 2011. godini, Libija je ostala bez svog vođe koji je ostavio zemlju bez odgovarajuće vlade, mornarice i obalne straže čime je zavládala humanitarna kriza.

⁴⁷ UNHCR, <http://www.unhcr.hr/2012-12-20-09-46-40/statistike/165-unhcr/news-and-views/news/283-unhcr-zabrinut-zbog-velikog-broja-poginulih-uz-204-000-osoba-koje-su-presle-put-preko-sredozemlja>

⁴⁸ UN-ova Agencija za izbjeglice, <http://www.unhcr.hr/component/content/article/165-unhcr/news-and-views/news/277-zajednicka-izjava-za-medije-unhcr-a-i-iom-a-milijun-izbjeglica-i-migranata-u-bijegu-prema-europi-u-2015-godini>

Zbog toga je veliki financijski teret na mediteranskim zemljama koje danas pružaju utočište migrantima i provode brojne operacije spašavanja na moru.

Listopad 2013. godine je zabilježen kao mjesec u kojem se dogodio veliki brodolom u kojem su brojne osobe izgubile život. Uz obalu otoka Lampeduza procjenjuje se da je živote izgubilo 360 ljudi u jednom danu. Italija ponukana time je započela veliku pomorsku operaciju pod imenom Mare Nostrum, s jednim ciljem a to je humanitarna potraga i spašavanje ljudi. Talijanski ratni brodovi aktivno su tražili brodove s migrantima. Sama akcija spašavanja brojila je 5 talijanskih ratnih brodova zajedno s zračnim jedinicama i oko 900 zaposlenih osoba uz mjesečni proračun od 9 milijuna eura. Tijekom trajanja akcije spašavanja spašeno je više od 170 000 ljudi⁴⁹

Iako je operacija Mare Nostrum bila uspješna akcija spašavanja života na moru Italija je zajedno s drugim europskim vladama 2014. godine dogovorila prestanak postojanja te operacije. Ta odluka izazvala je cijeli niz negativnih reakcija javnosti te su zbog toga europske vlade odlučile zajedno s talijanskom vladom podijeliti odgovornost za ophodnju južne europske granice duž talijanske i malteške obale. Frontex 2014. godine započinje novu zajedničku operaciju spašavanja, „Triton“. Ta operacija je osmišljena kao koncept boljeg i uspješnijeg nadzor granica. Htjela se vršiti kontrola neregularnih migracija prema teritoriju država članica EU te isto tako htjelo se spriječiti prekogranični kriminal koji je uvelike uznapredovao. Veliki dio tog ogromnog područja nadziran je samo iz zraka zbog bolje kontrole, dok su se brodovi nalazili na udaljenosti od trideset nautičkih milja od talijanske i malteške obale. Ta je operacija zabilježila veličinom manje brodove, manjak zrakoplova i zaposlenih u operaciji spašavanja uspoređujući s operacijom Mare Nostrum.

Od početka 2014. godine, zabilježena su 21 385 migranta koji su pristizali morskim putem do Italije. Broj stradalih osoba se nije nikako prestao smanjivati te je evidentirano pedeset i tri puta više smrtnih slučajeva 2014. godine u odnosu na isto razdoblje 2013. godine. Tijekom operacije Mare Nostrum evidentirana je stopa

⁴⁹Index, <http://www.index.hr/vijesti/clanak/velika-akcija-talijanske-mornarice-mare-nostrum-spaseno-20000-zivota-uhiceni-deseci-krijumcara/739148.aspx>

smrtnosti bila jedan od pedeset slučajeva, dok je u razdoblju u prva tri i pol mjeseca 2015. godine stopa smrtnosti iznosila jedan od dvadeset tri slučaja⁵⁰.

Talijanska obalna straža je iznijela podatke kako su u operaciji Mare Nostrum sudjelovala 822 trgovačka broda od kojih je 254 ukrcalo izbjeglice i migrante spašavajući ukupno 42 061 osobu. Prema podacima Međunarodne komore brodara zabilježeno je od travnja 2015. godine kako je 111 trgovačkih brodova bilo preusmjereno na traženje i spašavanje ljudi od kojih je 41 brod spasio ukupno 3 809 ljudi⁵¹

Zbog cjelokupne migrantske krize tada je vršen ogroman pritisak na komercijalne brodove koji je izazvao veliku zabrinutost brodara koji su bili suočeni sa rizicima vlastitih posada dok su spašavali ljude kao i sa financijskim gubitcima koji su nastali zbog svih okolnosti migrantske krize. UNHCR je 2015. godine, izjavio kako zbog financijskih gubitaka koji su zadesili brodare zbog brojnih operacija potraga i spašavanja ljudi, brodari su bili prisiljeni mijenjati svoje ustaljene rute plovidbe kako ne bi plovili rutama kojima idu migranti. Zbog takve situacije koja je vladala na morima svi su se krili, pa tako i privatni brodovi nisu željeli otkriti svoje rute i pozicije na kojima su se u trenutku poziva nalazili.

Premda je operacija Triton bila itekako uspješna u potrazi i spašavanju migranata na Mediteranu, može se konstatirati da i to nije bilo dovoljno s obzirom na broj nestalih i poginulih migranata. Više od 800 000 izbjeglica i migranata stiglo je preko Egejskog mora iz Turske u Grčku, što predstavlja 80 posto osoba koje su 2015. godine ilegalno stigle u Europu morskim putem. Istodobno, broj ljudi koji su prelazili iz Sjeverne Afrike u Italiju bio je u blagom padu, sa 170 000 osoba u 2014. godini, na otprilike 150 000 osoba u 2015. godini⁵²

Broj osoba koje su prelazile Sredozemlje postepeno se povećavao, otprilike od 5 500 osoba u siječnju 2015., do više od 221 000 osoba u listopadu 2015. godine, čime

⁵⁰ Index, <http://www.index.hr/vijesti/clanak/velika-akcija-talijanske-mornarice-mare-nostrum-spaseno-20000-zivota-uhiceni-deseci-krijumcara/739148.aspx>

⁵¹ Međunarodna komora brodara, <http://www.ics-shipping.org/news/press-releases/2015/06/15/ics-annual-general-meeting-in-rotterdam>

⁵² T-portal, <http://www.tportal.hr/tema/?keywords=operacija+Triton>

je dosegnut mjesečni vrhunac. Istodobno, zabilježeno je kako je više od 3 600 osoba poginulo je ili nestalo⁵³.

Na samom početku migracijske krize mnoge zemlje su bile nepripremljene na tisuće izbjeglica, zbog čega su se čak pojedine zemlje odlučile i na zatvaranje svojih graničnih prijelaza. Nakon takvih reakcija i odluka, došlo je do kreiranja usklađenijih reakcija i odluka EU i Europe.

Sukladno s time donesena je odluka o povećanju proračuna Frontexa, u svrhu ophodnje i potrage za migrantima na Mediteranu u 2015. i 2016. godini. Čak je petnaest zemalja članica EU ponudilo svoje brodove kako bi se povećao broj plovila za ophodnju na moru. To je bila prava odluka zemalja članica, iako su neki smatrali kako bi brodovi trebali biti raspoređeni u svim međunarodnim vodama s jasnom koncepcijom aktivnog spašavanja što većeg broja života migranata. Na Europskom summitu koji je održan u travnju 2015. godine doneseni su jasni i direktni zaključci koji su se većinom odnosili na migrantsku krizu. Mjere u vezi migrantske krize odnosile su se na jačanje suradnje sa pojedinim zemljama, primjerice: Tunisom, Egiptom, Sudanom, Mali i Niger, i to prvenstveno zbog samog poboljšanja morske granične kontrole i kapaciteta potrage i spašavanja migranata; više sporazuma o prihvatu migranata zbog olakšanog brzog povratka u zemlje domicila i tranzita, kao i zbog brzog vraćanja neregularnih migranata iz zemalja poput Italije, Malte i Grčke. Na samom summitu raspravljalo se i o mogućnosti osmišljavanja vojne operacije koja bi za cilj imala identificiranje, hvatanje i uništavanje brodova prije korištenja od strane krijumčara u Libiji.

Kriza izbjeglica u Europi našla se u središtu svih razgovora koji su ukazivali na mnoge strukturne probleme EU. Zemlje članice EU nemaju jedinstven stav kad je riječ o azilu. Postojeće europske norme nalažu kako je tražitelj azila odgovornost države gdje migrant prvi put registrira svoj ulazak u neku od zemalja. „Uzimajući u obzir broj stanovništva nekih zemalja članica EU, Njemačka je tako zabilježila najveći broj tražitelja azila iz zemalja izvan EU i to ukupno 203 000 nakon koje slijede Švedska sa 81 000, Italija sa 65 000, Francuska sa 64 000, Mađarska sa 43 000, Velika Britanija sa 32 000, Austrija sa 28 000, Nizozemska sa 25 000 i Belgija sa

⁵³ UNHCR, <http://www.unhcr.hr/2012-12-20-09-46-40/statistike/165-unhcr/news-and-views/news/283-unhcr-zabrinut-zbog-velikog-broja-poginulih-uz-204-000-osoba-koje-su-presle-put-preko-sredozemlja>

23 000. Ukupan broj tražitelja azila u gore navedenih devet zemalja članica EU procijenjen je na 90% od ukupnog broja članica EU u 2014. godini⁵⁴. Isto tako je zabilježeno kako je broj tražitelja azila tijekom 2014. godine porastao na 626 065 u odnosu na 435 190 u 2013. godini.

Najveći broj donesenih pozitivnih odluka o azilu zabilježen je u Njemačkoj, Švedskoj, Francuskoj, Italiji, Velikoj Britaniji i Nizozemskoj⁵⁵. Sveukupno, gore šest zemalja članica izdalo je 81 % od ukupnog broja pozitivnih rješenja izdanih unutar same Europske unije⁵⁶.

Bitan je naglasak na same razloge za neravnotežu zahtjeva za azilom u zemljama EU. Tražitelji azila podnose zahtjev za azilom u zemlji članici EU u kojoj smatraju da im ona može ponuditi bolje uvjete za dobivanje zaštite i odgovarajućih mjera integracije u društvo. Iako postoji zajednički azilni sustav na razini EU, bitna je razlika u postupanjima s azilantima, uvjetima prihvata i podrške za izbjeglice. Stoga se smatra kako nije čudno da su Italija i Grčka kao dvije glavne zemlje ulaska migranata u Europsku uniju imale relativno nizak broj podnesenih zahtjeva po stanovniku – Italija: 1 065 i Grčka: 850 zahtjeva na milijun stanovnika⁵⁷. Migranti smatraju kako to nisu zemlje koje im mogu pružiti ono što oni žele.

Iako je Grčka postigla značajan napredak u rješavanju sustava azila, sam pristup postupku i dalje se navodi kao problematičan te su im i stope prepoznavanja među najnižima u EU.

Za razliku od Grčke, Italija ima visoke stope prepoznavanja, no neadekvatne objekte prihvata koji su namijenjeni azilantima i siromašne integracijske programe.

Problematika migranata je vrlo osjetljiva tema za EU koja želi pronaći pravo rješenje kako za samog migranta tako i za zemlju primateljicu. Sredinom svibnja 2015. godine, Europska komisija je napravila plan za raspoređivanje migranata unutar granica EU na bazi uvođenja kvota za pojedinu zemlju članicu. Kvote su utemeljene na određenim kriterijima kao što su: broj stanovnika zemlje primateljice, gospodarska situacija, stopa nezaposlenosti te dosadašnji zabilježeni broj tražitelja azila.

⁵⁴ Par.Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6996925/3-18092015-BP-EN.pdf>

⁵⁵ Par.Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6996925/3-18092015-BP-EN.pdf>

⁵⁶ Par.Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6996925/3-18092015-BP-EN.pdf>

⁵⁷ UNHCR, <http://www.unhcr.hr/2012-12-20-09-46-40/statistike/165-unhcr/news-and-views/news/281-vise-od-milijun-izbjeglica-stiglo-je-u-grcku-od-pocetka-2015-godine>

Slijedom toga Njemačka je primila najviše migranata. Nakon Njemačke slijede Francuska i Italija.

Dok su države članice vodile rasprave o planu nažalost, dolasci migranata se nisu smanjivali te su se bilježila i nova stradavanja na Mediteranu.

6.1. Povećanje podnositelja zahtjeva za azil

Broj podnositelja zahtjeva za azil koji to čine prvi put je porastao za više od 50% u prvom tromjesečju 2016. u odnosu na isto tromjesečje 2015. godine te je manja za - 33%⁵⁸ u odnosu na četvrto tromjesečje 2015. Ukupno, broj osoba koje traže azil iz zemalja izvan EU-a u EU-28 tijekom prvog tromjesečja 2016. godine dosegnuo je 287 100. To je 97 500 više nego u istom tromjesečju 2015. godine. Od 299 400 ukupno podnesenih zahtjeva za azil, uključujući i ponavljanje kandidata, 287 100 (96%) bili su prvi put podnositelji zahtjeva za azil.

6.2. Zemlje ishodišta migranata

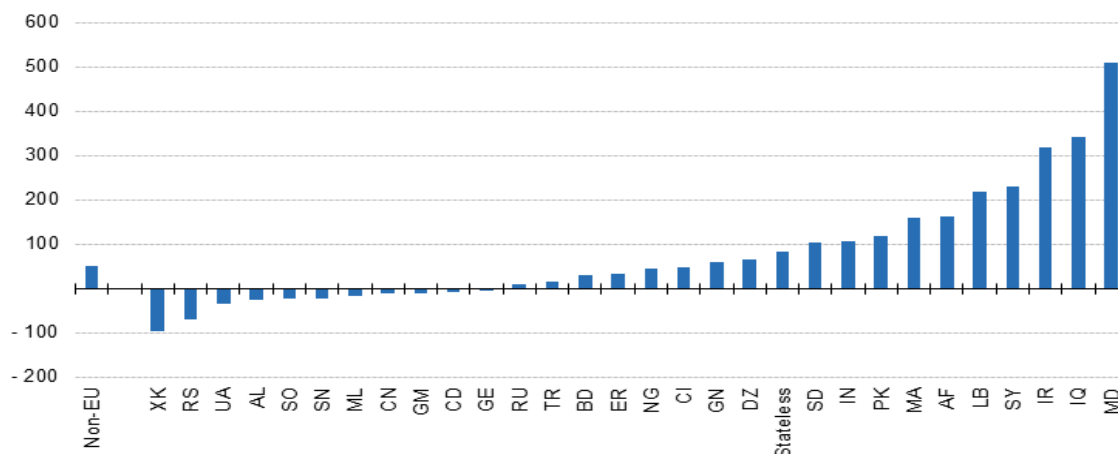
Kad govorimo o zemljama ishodišta migranata tu je bitno navesti da su to građani iz 150 zemalja koji su po prvi put zatražili azil u EU u prvom tromjesečju 2016. godine, a to su Sirijci, Iračani i Afganistanci. Navedena tri naroda su i prva tri državljanstva tražitelja azila na ljestvici.

Sirijci su narod koji je zabilježio najviše u ukupnom povećanju prvi put podnositelja zahtjeva za azil u apsolutnom iznosu, nakon čega slijedi Iračani i Afganistanaca. Kad se analiziraju podaci tražitelji azila sa Kosova bilježe bitno smanjenje i to za 46 400. (Tablica 4, Tablica 5)

No podnositelji zahtjeva za azil iz Moldavije bilježe najveći znatan relativni porast u EU, i to 6 puta više, u prvom tromjesečju 2016. u odnosu na isto tromjesečje 2015. godine, nakon čega slijedi Iračani i Iranci, Sirijci i Libanonci, Afganistanaca i Marokanci. (Slika 3)

⁵⁸ Par. Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report, pregledano: 24.06.2016.

Slika 3. Prvo podnošenje azila po državljanstvu, EU-28, relativna promjena između 1. kvartala 2015. - 1. kvartala 2016.godine

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_active_citizenship; preuzeto: 24.06.2016.godine

Od 102 400 Sirijaca koji su se prijavili prvi put za azil u EU u prvom tromjesečju 2016. gotovo 90% zabilježeno je u Njemačkoj – ukupno 88 500. Isto tako, 73% Iranaca - 25 600 i 57%, odnosno 19 800, Afganistanaca koji su zatražili zaštitu azila po prvi put u EU u prvom tromjesečju 2016. godine. Sirijci su na prvim mjestima na ljestvici po državljanstvu tražitelja azila i to u sedam država članica EU⁵⁹. (Tablica 3, Tablica 5)

⁵⁹ Par. Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report, pregledano: 24.06.2016.

Tablica 3. Prvo podnošenje azila u EU-28 od strane građanstva, 1. kvartal 2015. – 1. kvartal 2016.godine

	Q, 2015			Q, 2016			Promjena u %
	Sij.	Velj.	Ožu.	Sij.	Velj.	Ožu.	Q, 2015 - Q, 2016
Ne - EU	61 455	66 165	61 970	90 285	102 715	94 080	51
Sirija	11 745	8 925	10 285	32 645	37 715	31 990	231
Irak	2 315	2 455	3 155	10 260	12 940	11 845	342
Afganistan	4 680	4 205	4 380	11 595	11 730	11 465	162
Pakistan	1 735	1 690	1 920	3 435	3 940	4 320	119
Iran	840	685	760	2 965	3 175	3 435	319
Nigerija	1 470	1 455	1 385	2 030	2 090	2 110	45
Albanija	2 165	2 335	3 660	2 065	2 130	1 860	26
Eritreja	1 375	930	1 045	1 265	1 710	1 475	33
Rusija	1 095	1 115	1 045	875	1 215	1 535	11
Ukrajina	1 345	1 800	1 980	1 095	1 065	1 205	34
Bez države	875	530	405	1 350	1 125	860	84
Bangladeš	835	710	825	1 095	1 065	940	31
Maroko	355	320	405	775	1 100	935	160
Gambija	1 055	1 040	1 025	830	915	1 065	10
Somalija	1 095	1 185	1 310	840	900	1 015	23
Alžir	475	480	630	645	1 175	820	65
Kosovo	13 850	22 470	12 550	920	870	730	95
Sudan	370	365	450	705	780	955	105
Srbija	2 345	2 135	2 015	645	730	650	69
Gvineja	330	345	465	555	640	620	60
Senegal	680	800	805	500	590	710	21
Mali	600	620	790	480	565	635	16
Indija	240	275	270	495	575	530	106
Obala Bjelokosti	285	355	430	505	525	545	45
Moldavija	60	80	110	235	625	660	508
Gruzija	545	455	525	425	515	510	5
Turska	385	405	355	350	505	465	15
Kongo	405	460	430	390	445	360	7
Libanon	130	125	115	445	355	365	218
Kina	395	465	450	340	400	420	11
Ostali	7 390	6 955	8 000	9 535	10 595	9 055	31

Izvor: Eurostat,

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/8/88/First_time_asylum_applicants_in_the_EU-28_by_citizenship%2C_Q1_2015_%E2%80%93_Q1_2016.png, samostalna izrada, 24.06.2016

Tablica 4. Pet glavnih državljanstava - prvi put podnose zahtjev za azilom, 1. kvartal 2016. godine

BELGIJA	#	%
Afganistan	1 280	27
Sirija	895	19
Irak	365	8
Somalija	205	4
Gvineja	155	3
Ostali	1 815	38
DANSKA	#	%
Sirija	790	26
Afganistan	620	21
Bez države	380	13
Irak	305	10
Iran	155	5
Ostali	735	25
IRSKA	#	%
Pakistan	90	17
Nigerija	50	9
Afganistan	40	7
Albanija	35	6
Zimbabve	35	6
Ostali	290	54
FRANCUSKA	#	%
Sudan	1 725	10
Afganistan	1 580	9
Sirija	1 100	6
Albanija	870	5
CD	855	5
Ostali	11 815	66
CIPAR	#	%
Sirija	280	44
Somalija	85	13
Indija	50	8
Pakistan	35	6
Vijetnam	25	4
Ostali	155	25
LUXEMBURG	#	%
Irak	110	22
Sirija	105	21
Afganistan	40	8
Kosovo	40	8
Albanija	30	6
Ostali	175	35
NIZOZEMSKA	#	%
Sirija	1 165	21
Albanija	705	13
Afganistan	600	11
Irak	500	9
Iran	420	8
Ostali	2 135	39
PORTUGAL	#	%
Pakistan	20	13
Ukrajina	15	10
Gvineja	10	7
Mali	10	7
Sijera Leone	10	7
Ostali	85	57
SLOVAČKA	#	%
Alžir	5	33
Ostali	10	67
UK	#	%
Iran	1 635	16
Irak	1 045	10
Pakistan	1 000	10
Afganistan	665	7
Bangladeš	585	6
Ostali	5 135	51

EU-28	#	%
Sirija	102 350	36
Irak	35 045	12
Afganistan	34 790	12
Pakistan	11 690	4
Iran	9 575	3
Ostali	93 630	33
BUGARSKA	#	%
Irak	2 015	50
Afganistan	1 355	33
Sirija	440	11
Pakistan	155	4
Iran	20	0
Ostali	70	2
NJEMAČKA	#	%
Sirija	88 515	51
Irak	25 550	15
Afganistan	19 750	11
Iran	4 380	3
Albanija	3 235	2
Ostali	33 530	19
GRČKA	#	%
Sirija	1 880	36
Pakistan	580	11
Irak	480	9
Albanija	305	6
Iran	290	6
Ostali	1 645	32
HRVATSKA	#	%
Irak	65	41
Afganistan	20	13
Sirija	20	13
Somalija	10	6
Alžir	10	6
Ostali	35	22
LATVIJA	#	%
Pakistan	10	29
Rusija	5	14
Armenija	5	14
Sirija	5	14
Ostali	10	29
MADARSKA	#	%
Pakistan	1 385	20
Afganistan	1 320	19
Irak	945	14
Maroko	675	10
Iran	575	8
Ostali	1 935	28
AUSTRIJA	#	%
Afganistan	4 055	29
Sirija	3 150	23
Iran	1 275	9
Irak	1 165	8
Pakistan	565	4
Ostali	3 670	26
RUMUNJSKA	#	%
Sirija	50	23
Irak	35	16
Pakistan	30	14
Somalija	15	7
Jemen	10	5
Ostali	75	35
FINSKA	#	%
Afganistan	490	23
Irak	390	18
Indija	170	8
Sirija	150	7
Somalija	80	4
Ostali	865	40
NORVESKA	#	%
Sirija	175	20
Afganistan	150	17
Irak	80	9
Eritreja	60	7
Somalija	50	6
Ostali	365	41
ČESKA	#	%
Irak	105	29
Ukrajina	90	25
Kina	40	11
Kuba	20	6
Sirija	20	6
Ostali	85	24
ESTONIJA	#	%
Rusija	5	100
Ostali	0	0
SPANJOLSKA	#	%
Ukrajina	795	27
Venezuela	405	14
Sirija	325	11
Alžir	155	5

Maroko	120	4
Ostali	1 100	38
ITALIJA	#	%
Pakistan	4 125	18
Nigerija	3 535	16
Gambija	1 940	9
Afganistan	1 480	7
Senegal	1 385	6
Ostali	9 865	44
LITVANIJA	#	%
Ukrajina	10	25
Rusija	10	25
Azerbajdžan	5	13
Afganistan	5	13
Ostali	10	25
MALTA	#	%
Libija	195	49
Sirija	90	23
Eritreja	40	10
Somalija	20	5
Ukrajina	10	3
Ostali	40	10
POLJSKA	#	%
Rusija	1 585	67
Tadžikistan	350	15
Ukrajina	185	8
Armenija	65	3
Turska	55	2
Ostali	110	5
SLOVENIJA	#	%
Afganistan	170	35
Sirija	125	26
Irak	80	16
Iran	50	10
Maroko	20	4
Ostali	45	9
ŠVEDSKA	#	%
Sirija	2 075	27
Afganistan	1 145	15
Irak	910	12
Somalija	390	5
Bez države	370	5
Ostali	2 815	37
ISLAND	#	%
Albanija	30	25
Irak	20	17
MK	15	13
Sirija	10	8
Afganistan	5	4
Ostali	40	33
ŠVICARSKA	#	%
Afganistan	2 030	26
Sirija	850	11
Irak	700	9
Eritreja	615	8
Šri Lanka	445	6
Ostali	3 305	42

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report;
preuzeto: samostalna izrada

Tablica 5. Trideset glavnih državljanstava - prvi put podnose zahtjev za azilom od strane odredišne zemlje u EU-28, 1.kvartal 2016.godine

SIRIJA	#	%
Njemačka	88 515	86
Austrija	3 150	3
Švedska	2 075	2
Grčka	1 880	2
Nizozemska	1 165	1
Ostali	5 560	5
PAKISTAN	#	%
Italija	4 125	35
Njemačka	2 830	24
Mađarska	1 385	12
UK	1 000	9
Grčka	580	5
Ostali	1 765	15
ALBANIJA	#	%
Njemačka	3 235	53
Francuska	870	14
Nizozemska	705	12
UK	435	7
Grčka	305	5
Ostali	505	8
UKRAJINA	#	%
Španjolska	795	24
Italija	795	24
Njemačka	740	22
Nizozemska	210	6
Poljska	185	5
Ostali	645	19
MAROKO	#	%
Mađarska	675	24
Njemačka	605	21
Austrija	485	17
Italija	330	12
Grčka	150	5
Ostali	575	20
ALŽIR	#	%
Njemačka	905	34
Francuska	620	23
Austrija	335	13
Mađarska	315	12
Španjolska	155	6
Ostali	310	12
SRBIJA	#	%
Njemačka	1 465	73
Nizozemska	230	11
Francuska	145	7
Švedska	65	3
Belgija	25	1
Ostali	90	4
MALI	#	%
Italija	1 050	63
Francuska	425	25
Njemačka	85	5
Španjolska	50	3
Grčka	25	1
Ostali	45	3
MOLDAVIJA	#	%
Njemačka	1 455	96
Francuska	15	1
Italija	10	1
Grčka	5	0
Austrija	5	0
Ostali	25	2
KONGO (CD)	#	%
Francuska	855	72
Belgija	120	10
UK	45	4
Grčka	30	3
Finska	25	2
Ostali	120	10

NON-EU	#	%
Njemačka	174 965	61
Italija	22 335	8
Francuska	17 950	6
Austrija	13 880	5
UK	10 065	4
Ostali	47 890	17
IRAK	#	%
Njemačka	25 550	73
Bugarska	2 015	6
Austrija	1 165	3
UK	1 045	3
Mađarska	945	3
Ostali	4 330	12
IRAN	#	%
Njemačka	4 380	46
UK	1 635	17
Austrija	1 275	13
Mađarska	575	6
Nizozemska	420	4
Ostali	1 295	14
ERITREJA	#	%
Njemačka	2 375	53
Italija	505	11
Francuska	425	10
UK	290	7
Švedska	270	6
Ostali	585	13
BEZ DRŽAVE	#	%
Njemačka	1 695	51
Danska	380	11
Švedska	370	11
Austrija	295	9
UK	190	6
Ostali	400	12
GAMBIJA	#	%
Italija	1 940	69
Njemačka	550	20
Austrija	95	3
UK	55	2
Švedska	45	2
Ostali	125	4
KOSOVO	#	%
Njemačka	1 040	41
Francuska	830	33
Nizozemska	215	9
Italija	110	4
Švedska	80	3
Ostali	245	10
GVINEJA	#	%
Italija	830	46
Francuska	490	27
Njemačka	180	10
Belgija	155	9
Nizozemska	50	3
Ostali	115	6
INDIJA	#	%
UK	495	31
Njemačka	445	28
Finska	170	11
Italija	140	9
Austrija	105	7
Ostali	255	16
GRUZIJA	#	%
Njemačka	515	36
Francuska	215	15
Švedska	180	12
Grčka	150	10
Nizozemska	110	8
Ostali	280	19
LIBANON	#	%
Njemačka	855	73
Austrija	65	6
Švedska	45	4
Belgija	30	3
Grčka	30	3
Ostali	145	12

AFGANISTAN	#	%
Njemačka	19 750	57
Austrija	4 055	12
Francuska	1 580	5
Italija	1 480	4
Bugarska	1 355	4
Ostali	6 565	19
NIGERIJA	#	%
Italija	3 535	57
Njemačka	855	14
Austrija	495	8
UK	480	8
Francuska	415	7
Ostali	450	7
RUSIJA	#	%
Poljska	1 565	43
Njemačka	1 025	28
Francuska	405	11
Austrija	275	8
Belgija	105	3
Ostali	245	7
BANGLADEŠ	#	%
Italija	1 070	34
Francuska	645	21
UK	585	19
Njemačka	215	7
Grčka	195	6
Ostali	400	13
SOMALIJA	#	%
Njemačka	560	20
Austrija	415	15
Švedska	390	14
Italija	305	11
Belgija	205	7
Ostali	880	32
SUDAN	#	%
Francuska	1 725	71
Njemačka	275	11
UK	225	9
Italija	60	2
Nizozemska	40	2
Ostali	115	5
SENEGAL	#	%
Italija	1 385	77
Francuska	180	10
Njemačka	120	7
Belgija	35	2
Španjolska	20	1
Ostali	65	4
OBALA BJELOKOSTI	#	%
Italija	1 055	67
Francuska	305	19
Njemačka	100	6
Belgija	25	2
Grčka	20	1
Ostali	65	4
TURSKA	#	%
Njemačka	450	34
Francuska	260	20
Austrija	95	7
Italija	95	7
UK	75	6
Ostali	350	26
KINA	#	%
Francuska	360	31
Italija	250	22
UK	225	19
Austrija	55	5
Belgija	45	4
Ostali	225	19

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_active_citizenship; samostalna izrada

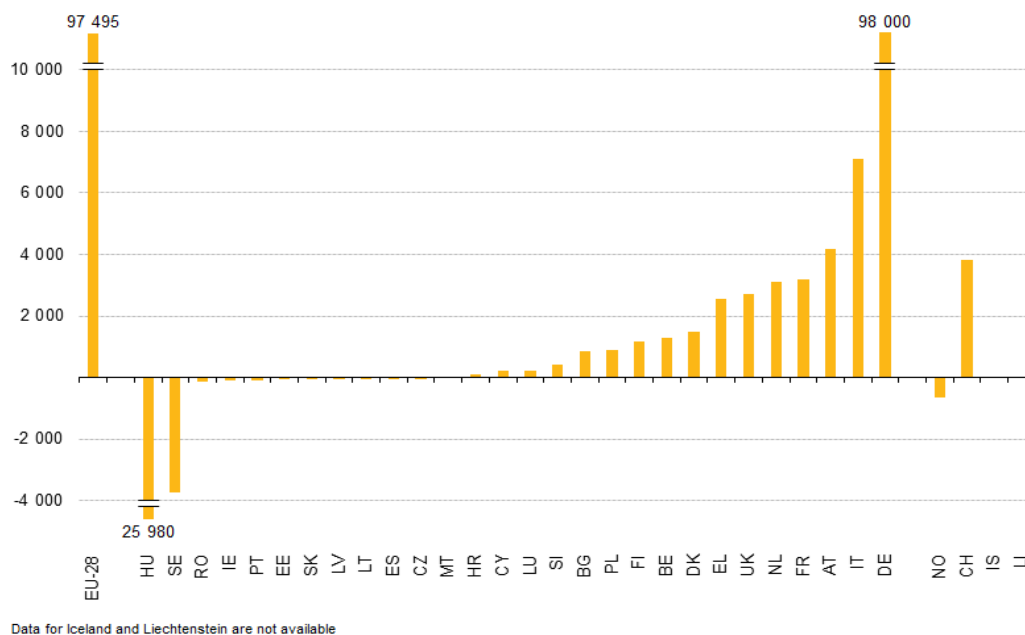
6.3. Glavne odredišne zemlje

Najveći broj osoba koje su prvi put podnijele zahtjev za azilom u prvom tromjesečju 2016. godine zabilježen je u Njemačkoj s ukupno 175 000 podnesenih zahtjeva, odnosno 61% ukupnih zahtjeva u državama članicama EU. Zatim slijede Italija s 22 300 ili 8%, Francuska s 18 000 ili 6%, Austrija s 13 900 ili 5% i Velika Britanija s 10 100, ili 4%. Tih navedenih 5 država članica zajedno čine ukupno 84%, svih podnositelja zahtjeva koji su to učinili prvi put u EU. (Slika 4.)

Trendovi u broju tražitelja azila varirali su od zemlje do zemlje u prvom tromjesečju 2016. godine. Njemačka je tako, sa 98 000 više kandidata, bila zemlja s najvećim apsolutnim porastom broja tražitelja azila, koju slijede Italija i Austrija s 7 100 i 4 200 više podnositelja. Velika povećanja u broju prvi put podnositelja zahtjeva za azilom zabilježene su također u Francuskoj, Nizozemskoj, Velikoj Britaniji, Grčkoj i Danskoj.

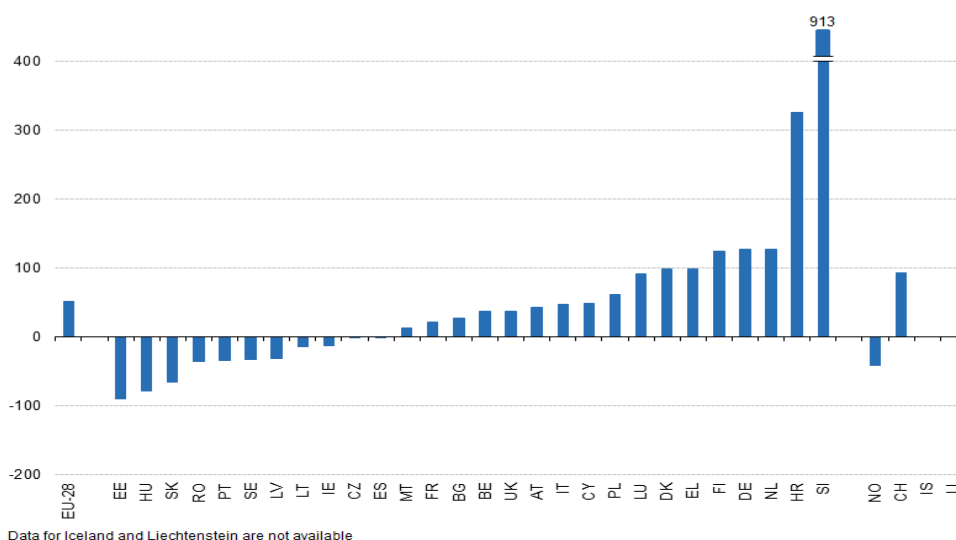
Nasuprot tome, imamo Mađarsku u kojoj je zabilježen pad broja tražitelja azila i to otprilike za 26 000 ili -79%, dok je Švedska bilježila pad od 3 700 podnositelja zahtjeva za azil ili -33% u prvom tromjesečju 2016. u usporedbi s istim tromjesečjem 2015. godine. (Slika 5.)

Slika 4. Podnositelji azila po prvi put, apsolutna promjena između 1. kvartala 2015. - 1. kvartala 2016. godine

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report; preuzeto: 24.06.2016.godine

Slika 5. Podnositelji azila po prvi put, relativna promjena između 1. kvartala 2015. - 1. kvartala 2016. godine

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_active_citizenship; preuzeto: 22.05.2016.godine

6.4. Odluke o zahtjevima za azil

Ukupno 240 400 prvostupanjskih odluka, je izrađeno od strane nacionalnih tijela država članica EU u prvom kvartalu 2016. Među njima, njih ukupno 60% je bilo s pozitivnim rješenjem o davanju statusa zaštite. (Tablica 6)

Tablica 6. Prvostupanjske odluke ishod i prepoznavanje stopa, 1. kvartal 2016. godine

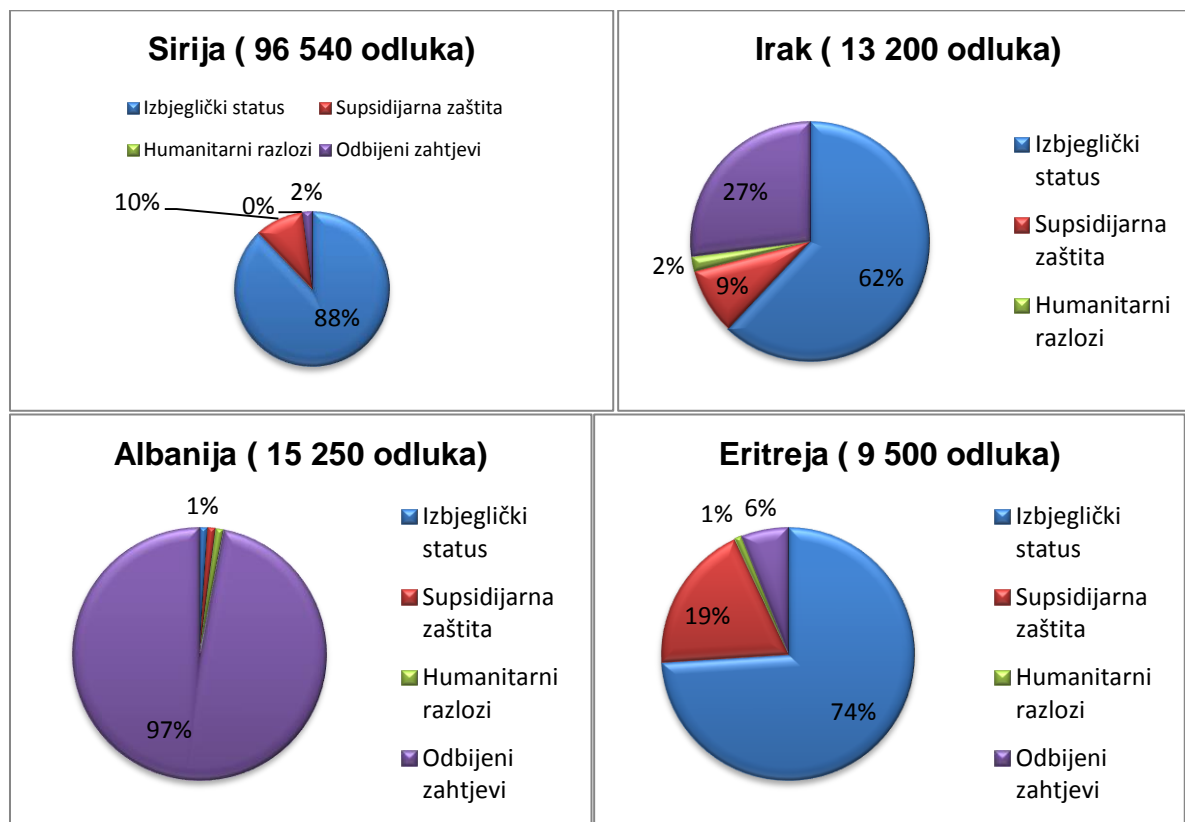
	Ukupno odluka	Od toga...					Stopa prepoznavanja		
		Pozitivne	Od toga...			Odbijeno	Ukupno	Od toga...	
			Izbjeglički status	Supsidijarna zaštita	Humanitarni razlozi			Status izbjeglice i supsidijarne zaštite	
EU-28	240 425	143 240	117 460	19 345	6 435	97 185	60	57	
Belgija	6 205	3 980	3 010	970	-	2 225	64	64	
Bugarska	380	265	165	100	-	110	70	70	
Češka	375	165	85	75	0	210	44	43	
Danska	2 205	1 705	1 120	570	15	500	77	77	
Njemačka	138 850	94 780	92 575	1 335	870	44 070	68	68	
Estonija	45	30	10	25	0	10	73	73	
Irska	395	110	90	25	-	285	28	28	
Grčka	2 140	440	370	70	0	1 700	21	21	
Španjolska	2 285	1 645	95	1 550	0	640	72	72	
Francuska	20 005	5 775	3 940	1 835	-	14 230	29	29	
Hrvatska	30	0	0	0	0	30	6	6	
Italija	23 145	7 935	785	2 880	4 270	15 210	34	16	
Cipar	600	420	75	345	0	180	70	70	
Latvija	65	25	15	10	-	40	35	35	
Litvanija	40	15	10	5	0	25	38	38	
Luxemburg	205	130	130	0	-	75	64	64	
Mađarska	1 000	150	40	110	5	845	15	15	
Malta	475	410	50	340	20	65	87	83	
Nizozemska	8 855	7 515	3 860	3 575	75	1 340	85	84	
Austrija	7 745	5 990	5 145	770	75	1 755	77	76	
Poljska	600	55	25	25	5	540	10	9	
Portugal	185	120	10	105	-	65	64	64	
Rumunjska	245	95	40	55	0	150	39	39	
Slovenija	50	20	15	5	-	30	39	39	
Slovačka	170	160	0	0	160	5	96	1	
Finska	2 005	1 190	810	320	60	815	59	56	
Švedska	13 975	7 330	2 660	4 220	445	6 645	52	49	
UK	8 155	2 765	2 320	15	430	5 390	34	29	
Island	65	25	15	10	0	40	40	38	
Lihtenštajn	20	5	0	0	5	15	24	5	
Norveška	2 815	1 715	1 555	115	45	1 100	61	59	
Švicarska	6 160	3 370	1 605	685	1 075	2 795	55	37	

Izvor: Eurostat,

http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/images/5/53/First_instance_decisions_by_outcome_and_recognition_rates%2C_1st_quarter_2016.png, samostalna izrada

Njemačka je izdala daleko najviše ukupnih prvostupanjskih odluka u prvom tromjesečju 2016. godine i to ukupno 138 900 odluka, koju slijede Italija s 23 100, Francuska s 20 000, Švedska s 14 000, Nizozemska s 8 900 te Ujedinjeno Kraljevstvo s 8 200 odluka. (Slika 6)

Slika 6. prvostupanjske odluke po ishodu, 1. kvartal 2016. godine

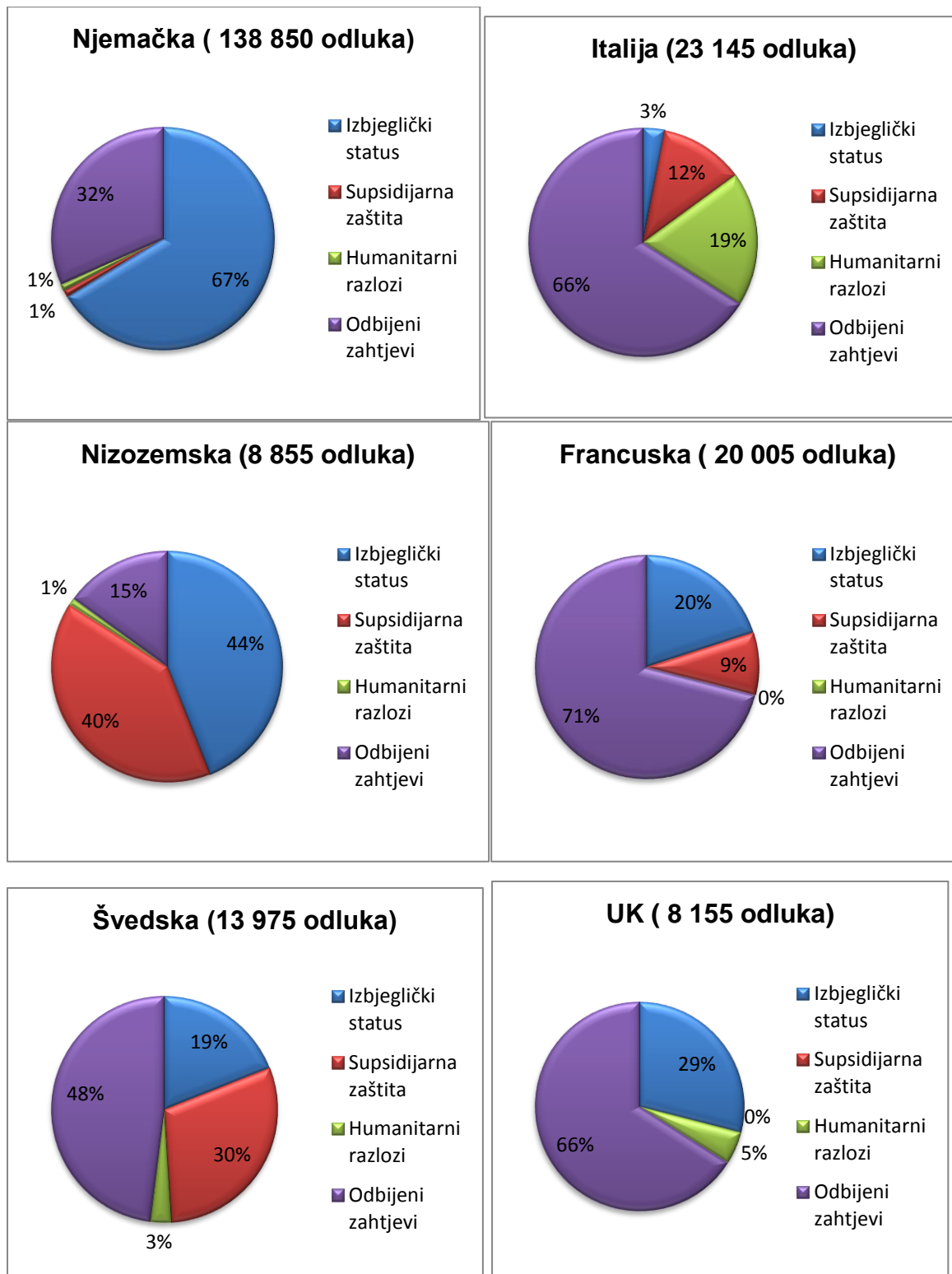
Izvor: Eurostat,

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/0/0f/First_instance_decisions_in_the_EU-28_by_outcome%2C_selected_citizenships%2C_1st_quarter_2016.png, samostalna izrada

Većina od tih odluka izdana je Sirijcima – ukupno 96 500 zatim slijede Albanci s 15 300, Iračani s 13 200 i Eritrejci s 12 900 odluka. (Slika 7)

Sirijci su dobili najveći broj statusa zaštite u državama članicama EU, uključujući i zaštitu na temelju nacionalnih zakonodavstava i to: 95 200 pozitivnih prvostupanjskih odluka, nakon čega slijede Iračani s 9 700 ili 73 % i Eritrejci s 8 900 ili 94%.

Slika 7. Prvostupanjske odluke po ishodu, izabrane države članice, 1. kvartal 2016. godine

Izvor: Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/6/60/First_instance_decisions_by_outcome%2C_selected_Member_States%2C_1st_quarter_2016.png, samostalna izrada

Od 15 300 prvostupanjskih odluka izdanih Albancima samo 400 ih je bilo s pozitivnim ishodom, dok je od ukupno 8 400 izdanih Srbima 80 pozitivnih i od 8 000 izdanih Kosovljanima samo 300 pozitivnih.

7. IZBJEGLIČKI VAL I NIMBY efekt

U nastavku će se u sljedeća dva potpoglavlja pobliže prikazati i objasniti što sve donosi sa sobom izbjeglički val te koje je značenje NIMBY efekta uz pojašnjenja mitova i problema koja se vežu uz taj efekt.

7.1. Izbjeglički egzodus i utjecaj na *zemlje primateljice*

Golem broj izbjeglica koji je stigao u proteklom periodu samo u SR Njemačku stavlja pred države primateljice i udruge civilnog društva ogromni logistički problem. Kako će taj izbjeglički val utjecati na pojedine zemlje članice EU nitko ne može predvidjeti.

Nažalost, niti jedan ministarski sastanak na razini EU nije završavao bez pozivanja na solidarnost unutar EU. Tako je primjerice njemačka vlada kontinuirano poticala svoje EU zemlje partnere da se usuglase u raspodjeli izbjeglica na sve EU članice, kako bi došlo do smanjenja broja izbjeglica u Njemačkoj i rasterećenja njemačkog gospodarstva. Velika većina vlada EU nisu pokazale preveliku zainteresiranost za rješavanjem tog problema. Taj stav predstavlja opasnost da će se proces jačanja učinkovitosti i održivosti postojećih struktura EU bitno usporiti, što će za posljedicu imati jačanje „euroskepticizma“ kod građana pojedinih zemalja članica EU.

Radikalizacija društva te krhko i nepostojeće unutar političko uređenje u pojedinim arapskim odnosno sjevernoafričkim zemljama već je davno postalo transnacionalni problem koji sve više utječe ne samo na proces globalizacije već i uvelike mijenja društveno-političku situaciju u skoro svim državama zapadnog svijeta.

Bitno je naglasiti kako kod velike većine osoba koje su se ili se nalaze u izbjeglištvu znatno mijenja njihovo psihološko i socijalno stanje. Sam čin bijega na koji su pojedinci bili primorani iz raznih razloga, povezan je sa stresom koji često ostavlja razne posljedice kod osoba koje se nalaze u izbjeglištvu.

Velike tragedije koje su se desile usred Sredozemnog mora natjerale su EU na zajedničko djelovanje. Tako je Europska komisija donijela plan uvođenja kvota za raspodjelu izbjeglica po zemljama članicama EU. Plan je osmišljen na principu dviju mjera: jedna po kojoj će se raspoređivati izbjeglice koje su već na teritoriju EU i druga

za prihvata 20 000 izbjeglica koje su izvan EU⁶⁰. Sve zemlje članice Europske unije su uključene u tako zamišljen plan. Hrvatska prema navedenom planu, treba primiti 747 izbjeglica iz Sirije i Eritreje iz Italije i Grčke. Do danas je zabilježeno kako je su u Hrvatskoj 4 847 osoba zatražilo zaštitu, a pozitivno rješenje dobilo ih je 150, prema podacima UNHCR-a. No, od te ukupne brojke velika većina je napustila Hrvatsku. Mnogi od njih ne vide razlog za ostankom u Hrvatskoj. Neki od razloga za neostankom u Hrvatskoj su loši uvjeti za azilante, teško zapošljavanje, nepostojanje njihove zajednice. No, iako u Hrvatskoj ima malo azilanata, ali i onih koji tek traže azil, mišljenje o njima je negativno.

7.2. NIMBY efekt – problematika azilanata

Azilanti se i danas suočavaju s podjednakim problemima te i dalje postoji negativan stav javnosti o njima, ali tu je i uvelike prisutna sama neinformiranost o njihovim pravima i zaprekama na koje vrlo često nailaze i s kojima se moraju suočavati kako u Hrvatskoj pa tako i u Europi. Zamjećivanje azilanata nažalost je sve do danas zabilježeno da su oni kao neka vrsta društvene prijetnje za domicilno stanovništvo, kao vrsta ugroze etničkog ili nacionalnog i društvenog identiteta ili državnog ustroja s obzirom da su azilanti posebna ranjiva skupina stranaca kojoj pripadaju neka određena zakonska prava.

Kako ne bi NIMBY efekt bio u velikoj zastupljenosti kod javnosti potrebno je uvelike promišljati o multikulturalnosti. Multikulturalizam je vjerovanje i praksa u značenju u kojem kupine ljudi razumijevaju sebe i svijet i organiziraju svoj individualni i kolektivni život.⁶¹ Multikulturalizam priznaje legitimnost kulturne i socijalne različitosti između etničkih manjina. Model multikulturalizma omogućuje da se grupe pojedinaca različitih kultura mogu uklopiti u društvo dobrodošlice bez da izgube svoj kulturni identitet.⁶² Multikulturalnost poziva sve dionike na stalni dijalog, koji u dvosmjernom procesu ima koristi za obje strane.

⁶⁰ Europska komisija, http://ec.europa.eu/priorities/migration_en

⁶¹ Parekh, B., *Rethinking Multiculturalism, Cultural Diversity and Political Theory*, Harvard, University Press 2002 god, str.2-3.

⁶² Mesić M., *Multikulturalizam: društveni i teorijski izazovi*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., str.38.

Aspekt dijaloga pozitivan je zbog stvaranja prostora razumijevanja, ali on zahtijeva vrijeme, što integracijskim praksama ne ide u prilog.⁶³ Multikulturalnost je prisutna tako u svim aspektima života društva, primjerice s jedne strane je pokazatelj stvarne emancipacije migranata u društvo, dok s druge strane predstavlja prijetnju uspješnoj integraciji istih.

Izdvojene su različiti oblici stavova prema azilantima koji se mogu svrstati u to da su azilanti promatrani kao društvena, sigurnosna, zdravstvena, ekonomska ili kulturna prijetnja u zemlji primateljici.

Azilantima u Hrvatskoj uvelike otežavaju život brojni razlozi, a neki od njih su i samo nepoznavanje hrvatskog jezika kao jezika za način komuniciranja i prilagođavanja životu u Hrvatskoj, otežano im je pristupanje tržištu rada, obeshrabreni su, nemaju dovoljno znanja te se zbog toga vrlo često obraćaju organizacijama civilnog društva u koje imaju više povjerenja umjesto u državne institucije kojima je u nadležnosti i skrb o njima te na samom kraju diskriminatorno i stereotipno ponašanje hrvatskih građana koje oni itekako osjete.

Pravo na smještaj azilanata mnogi često ne doživljavaju kao dio ljudskih prava jer im je to možda i neobično zbog same neupućenosti u tematiku, gdje je svakako pravo na odgovarajući smještaj istaknuto u svim međunarodnim aktima o ljudskim pravima. Tada je potrebno dati poseban naglasak na percepciju azilanata pod nazivom – NIMBY efekt. Što je NIMBY efekt? NIMBY efekt – „*not in my back yard*“ ili „ne u mom susjedstvu“ naziv je za efekt koji se javlja kod ljudi zbog nedostatka informacija te se boje i jednostavno ne žele to u svom susjedstvu.

Ovaj efekt je često spominjan u javnosti, pa i od strane samih političara kada se želi izraziti negativan stav spram objekata gdje se smještaju azilanti iako to ne bi smjeli nikako iznositi jer je sva tematika azilanata u njihovoj nadležnosti. Primjera radi, spram populacije azilanata NIMBY efekt primjenjiv je na opravdanje stava o poželjnosti ali i potrebi socijalnog razdvajanja azilanata kao društva na način da se izolira lokacija Prihvatilišta za azilante, te da se omogući izbjegavanje i minimalno

⁶³Vidović, T., Teorijski i iskustveni okvir za integraciju novih članova društva: od pasivne tolerancije k aktivnoj inkluziji, U: Prvih deset godina razvoja sustava azila u Hrvatskoj (s osvrtom na sustave azila u regiji) Župarić-Iljić D.(ur.), Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013., str.135.

mogući dodiri domicilnog stanovništva s azilantima. Želi se izbjeći svaki mogući doticaj s njima u susjedstvu, školi, na ulici, u ustanovama javne i državne uprave.

Svako društvo koje osjeća neki otpor prema azilantima, ponašati će se prema njima diskriminatorno. Takvo ponašanje se može djelomično opravdati i zbog korištenja pitanja migracija u medijima gdje se na pitanje prava azilanata i njihovog uključivanja u suživot s domicilnim stanovništvom gleda na negativan način. Ostali razlozi se većinom odnose na sveukupno neznanje javnosti o razlozima njihovog migriranja te nerazumijevanje azilanata. Azilant se tako često u javnosti predstavlja kao osoba uz koju je vezan kriminal, terorizam, zarazne bolesti... No činjenica je da je pojavnost kriminala među azilantima povezana uz dva razloga: a) osobe koje nemaju legalan status u zemlji primateljici te zbog toga i ne postoji nikakva mogućnost za njihovo legalno rješavanje egzistencijalnih pitanja koje mora imati svaka pojedina osoba, tu se prvenstveno misli na smještaj, zapošljavanje, obrazovanje te nedostupnost zdravstvene zaštite;

b) osobe koje nemaju odobren azil, za njih ne postoji jasan način na koji da se oni integriraju - rješavanje bitnih egzistencijalnih pitanja automatski stvara otvaranje škara za suživot s domicilnim stanovništvom te jedini spas za preživljavanje oni nažalost pronalaze u kriminalu. No isto tako smo nažalost i svjedoci kako su pojedini migranti - azilanti u migrantskoj krizi migrirali samo s jednim konačnim ciljem, a to je kriminal a ne bijeg od nehumanog života. Primjerice tu se mogu istaknuti brojni napadi koji su pogodili Europu; od napada u Parizu, Briselu i posljednji u Istanbulu, gdje su žrtve napada brojne. Bitno je također naglasiti i osvijestiti i javnost da kriminalno ponašanje jednog pojedinca nije povezano s cjelokupnom skupinom migranata – azilanata. Konačni cilj svakog azilanata je želja za izgradnjom suživota koji će biti utemeljen na jednakosti, pravednosti, uvažavanju i postizanju pojedinačne i zajedničke koristi cjelokupnog društva.

Čitajući i istražujući pokazalo se da je NIMBY efekt prisutan kod domicilnog stanovništva, gdje se prisustvo objekata - Prihvatilišta za boravak tražitelja azila i azilanata, doživljava kao nekakva vrsta „humanog rizika“ naspram „tehnoškog rizika“. Domicilno stanovništvo pretežno ima i iznosi negativne i diskriminirajuće izjave spram tražitelja azila i azilanata kao potencijalnih kriminalaca, terorista, prenosioca zaraznih bolesti, oduzimatelji prava i poslova i slično. Međutim dakako da

i tu ima i pozitivnih mišljenja što se tiče pomoći i razumijevanja prema tražiteljima azila i azilantima, no i kod takvih osoba je i dalje prisutan taj NIMBY efekt – „ne u mom susjedstvu“ iako je on u nekoj mjeri prikriiven.

S obzirom da u Hrvatskoj nema provedenih nacionalnih istraživanja prema kojima je moguće utvrditi NIMBY efekt i razinu ksenofobičnosti prema azilantima, da bi se sagledala sveobuhvatna slika. Nju jedino možemo analizirati na temelju dostupnih informacija, poput: slike azilanata kako su predstavljeni od strane medija, stavovima političara prema azilantima kao i azilantskoj politici u medijima, stavovima građana. Nadalje se može iščitati kako je najveći problem u informiranju javnosti, nepostojanje članaka koji bi javnosti približili i objasnili značenje Prihvatilišta, uvjeta za dobivanje azila, tko su azilanti, koji je uzrok njihovog dolaska.

Dugi niz godina iskustva rada s azilantima i tražiteljima azila, Centru za mirovne studije je omogućio da prikupi najčešće predrasude s kojima se te skupine osoba susreću. Postoji čak 17 točaka najčešćih mitova o azilantima i veoma je potrebno da se narod osvijesti i razbije sve predrasude koje o njima imaju. Mnogi misle kako tražitelji azila i azilanti imaju veća prava i bolji život od samog građanstva, no naravno to i nije tako jer tražitelji azila imaju veoma mali opseg prava u odnosu na hrvatsko građanstvo. Za vrijeme boravka u Hrvatskoj imaju osiguran grupni smještaj u Prihvatilištu koji je isključivo njima i namijenjen te im se pružaju osnovni uvjeti za život između kojih su: tri obroka, odjeća, higijenske potrepštine, hitna medicinska pomoć i prijeko potrebno liječenje bolesti, osnovno i srednje školovanje za djecu, novčana pomoć koja iznosi samo 100 kuna mjesečno iako ćemo u nastavku vidjeti kako postoji predrasuda i u vezi te novčane pomoći koja je nastala samo zbog neznanja, besplatna pravna pomoć, humanitarna pomoć te sloboda vjeroispovijesti i vjerskog odgoja djece. Novčanu pomoć u iznosu od 100 kuna mjesečno, neće dobiti svi koji je zatraže. Takvu vrstu pomoći dobivaju samo oni tražitelj azila koji nemaju nikakvih novčanih sredstava i tražitelj azila koji nema nikakav drugi način za život te za onoga koji nije u nikakvom radnom odnosu. Taj iznos od 100 kuna se utvrđuje u iznosu od 20% osnovice socijalne pomoći koju dobivaju hrvatski državljani kojima je ona potrebna.

Što se tiče prava na rad imaju tek nakon godine dana od kada su predali zahtjev za azil, a do tada nisu dobili rješenje o tome hoće li im azil biti odobren ili ne.

Kada su i stekli pravo na rad još uvijek neće ostvariti to pravo pod jednakim uvjetima kao i hrvatski državljani već kao stranci. Od 100 osoba koje su trenutno dobile neku vrstu zaštite u Hrvatskoj samo njih 6 se i uspjelo zaposliti, tako da se još uvijek ne može niti statistički a niti iz prakse govoriti o ugrozi te vrste. Život koji oni žive s nepoznatim ljudima, s kojima oni dijele svoj životni prostor a pod time se smatra mala soba uz minimalna prava i financijska sredstva koja su minorna ne mogu se nikako smatrati dostojanstvenim uvjetima života čovjeka niti se zbog toga mora polemizirati. Ono što je kako za njih tako i za svakog drugog čovjeka bitno su osnovni uvjeti za sigurnost, privatnost i obitelj, što im u konačnici i najviše nedostaje. Tražitelji azila su osobe koje su bile prisiljene napustiti svoje domove zbog raznih opasnosti za vlastiti život i sigurnost. Bježali su iz svog doma bez obzira na sve, došli u neku nepoznatu zemlju nakon čega im je uslijedila bitka za dobivanjem azila koja nije niti malo laka i jednostavna, osobito ako nema jasnu azilnu politiku po svim točkama. Da bi neka osoba dobila azil treba prvo proći kroz određenu proceduru, koju provodi Ministarstvo unutarnjih poslova te upravni sudovi, a sastoji se od vrlo detaljnog i za njih iscrpljujućeg ispitivanja o identitetu, razlozima bijega te nemogućnosti povratka u svoju zemlju. No tražitelji azila se nadaju samo sigurnom i dostojanstvenom životu očekujući da će mu se te iste mogućnosti kao i svakom pojedincu u Hrvatskoj i pružiti. Jedna od predrasuda je također da tražitelji azila ilegalno borave u Hrvatskoj. No svaki tražitelj azila ima prijavljen boravak i iskaznicu kojom dokazuje svoj identitet. Svakako neki od tražitelja azila su i ušli u Hrvatsku na način da nisu posjedovali valjane dokumente, međutim samim postupkom podnošenja zahtjeva za azilom u Ministarstvu unutarnjih poslova oni više nisu ilegalni te je njihov status tada postao legalan te su na taj način stekli pravo na boravak na teritoriju Hrvatske. Prvi korak koji tražitelj azila koja mora učiniti je da na graničnom prijelazu ili u policijskoj postaji izrazi svoju namjeru za traženjem azila te nakon čega započinje za njih veoma složen postupak ispitivanja razloga podnošenja zahtjeva te da li su za to imali utemeljene razloge. Samo ispitivanje provodi se u Ministarstvu unutarnjih poslova.

Mnogi misle kako vlada mnogo troši sredstava na tu ranjivu skupinu. No bitno je naglasiti kako Hrvatska ima moralnu i zakonsku, temeljem nekoliko međunarodnih ugovora o zaštiti ljudskih prava kojih je zemlja potpisnica, te ima za obvezu pomagati svim osobama koje u Hrvatskoj zatraže zaštitu. No iako je teško doći do točnog iznosa koji Hrvatska posredno ili neposredno izdvaja za tražitelje azila, mnogo je

jednostavnije zaključiti kako ta sredstva nisu velika a još sigurnije kako ne idu na štetu drugih jer se nigdje posebno ne ističu. Naime, tražitelji azila su jedna od najranjivijih skupina i svako društvo, a posebice hrvatsko koje je i samo prošlo i doživjelo iskustvo izbjeglištva, bi trebalo toj odgovornosti veoma ozbiljno pristupiti te im pružiti dostojanstvene uvijete života. Hrvatska je zemlja potpisnica brojnih međunarodnih akata o zaštiti ljudskih prava te je tim potpisom preuzela obavezu pomaganja osobama koje u Hrvatskoj zatraže zaštitu. Stoga je to moralna i zakonska obaveza svih institucija koje djeluju na teritoriju hrvatske države.

Predrasuda da će tražitelji azila masovno dolaziti u RH jer smo na vanjskoj granici EU-a je itekako netočna što se moglo vidjeti u zadnjem migrantskom valu. Tražitelji azila uglavnom ne biraju i ne razmišljaju unaprijed o tome gdje će otići, već samo bježe pokušavajući spasiti vlastiti život tako da se ponekad i nađu u zemlji kao što je Hrvatska zbog same rute bijega. U nekim slučajevima tražitelji azila će i iskazati želju za odlaskom u određenu zemlju iz razloga što se tamo nalaze članovi njihovih obitelji s kojima žele ponovo stupiti u kontakt ili zbog boljih uvjeta za život koji im određena zemlja pruža, kao što su sad u krizi masovno svi željeli u zemlje u kojima vlada bogata ekonomija i dobri životni standardi.

Žalosna je predrasuda kako se tražitelji azila smatraju kriminalcima koji su pobjegli iz svoje zemlje. Upravo obrnuto, tražitelji azila su ti koji su bili prisiljeni napustiti svoj dom a neki i svoje obitelji zbog ugroženosti vlastitog života od različitih kriminalnih okolnosti, bilo da je riječ o ratu, mučenju ili nekom drugom obliku ugroze zbog pripadanja određenoj skupini, primjerice pripadnosti određenoj rasi, vjeri, nacionalnosti ili se razlikuju od ostalih po svom političkom mišljenju. Međutim ukoliko bi se i utvrdilo da je određeni tražitelj azila počinio neko određeno kazneno djelo koje se prema hrvatskom zakonodavstvu smatra kaznenim tada bi se u njegovom slučaju primijenila pravila međunarodnog ili domaćeg progona.

Tvrdnja da tražitelji azila donose nove zarazne bolesti u Hrvatsku nije istinita. Zašto? Upravo iz razloga što je zdravstvena zaštita tražitelja azila detaljno regulirana Zakonom o azilu te Pravilnikom o sadržaju zdravstvenog pregleda tražitelja azila. Tim dokumentima propisano je da po dolasku u Prihvatište za tražitelje azila oni prođu cijeli liječnički pregled u smislu sistematskog ukupnog pregleda. U slučaju da dolaze iz zemalja koje su već rizične po pitanju zdravlja oni tada prolaze dodatne preglede i

nadzor. Ukupno je od 2004. godine do danas bio zabilježen samo jedan slučaj oboljelog tražitelja azila i to tuberkulozom kada su poduzete i propisane mjere za tu vrstu bolesti te je širenje zaraze na druge osobe spriječeno. Svaka osoba ima pravo na slobodan izbor načina života i kulture sve dok ona time ne ugrožava ta ista prava drugima. Bitno je da svaki pojedinac, pa i tražitelj azila ima pravo na održavanje, razvoj i iskazivanje svoje vlastite kulture, te da mu se omogući promicanje i iskazivanje svog kulturnog identiteta te očuvanje njegove tradicije. Kultura je dio svačije osobnosti i nije ju lako zaboraviti a niti se prilagoditi nekoj drugoj, koja se razlikuje od osobne kulture, a osobito ne u nekom kratkom vremenskom razdoblju dok se tražitelji azila nalaze u Prihvatištu. Broj tražitelja azila od 2004. do kraja 2012. godine iznosi 3 228. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine Republika Hrvatska ima 4 284 889 stanovnika te ako se pogleda broj zatraženih azila u 2011. godini koji je iznosio 807 – može se zaključiti kako su tražitelji azila činili tek 0.02 % stanovništva. U 2012. godini taj udio je iznosio 0.03% stanovništva. Tražitelji azila u Hrvatskoj čine jednu marginaliziranu i određenu manjinu koja ni na koji način ne želi i ne ugrožava hrvatski jezik i vjeru. Velika većina tražitelja azila itekako želi naučiti hrvatski jezik kako bi mogla komunicirati sa građanima Hrvatske, zaposliti se te na taj način da postanu ravnopravni članovi hrvatskog društva. Ustav Republike Hrvatske im osigurava slobodu vjeroispovijesti, a važno je napomenuti kako među njima ima pripadnika svih religija; kako islama, tako i kršćanstva. Isto tako postoje predrasude da tražitelji azila ugrožavaju sigurnost građana. To nije istina, tražitelj azila prema sigurnosnim pokazateljima koje MUP prati nisu doprinijeli nikakvom povećanju kaznenih i prekršajnih djela u onim sredinama u kojima žive te se prema tim pokazateljima može zaključiti da se ne radi o objektivno utemeljenom strahu za sigurnost već isključivo subjektivnom. Svakom tražitelju azila je prilikom smještanja u Prihvatište uzet otisak prstiju koji se evidentira te se na taj način vodi briga o sigurnosti svih građana Hrvatske. Najčešći strah je domicilno stanovništvo osjetilo kada bi sreli tražitelje azila kako se grupno kreću. No taj strah nije uopće opravdan jer se oni grupno kreću iz vrlo jednostavnog razloga, a to je da se oni na taj način osjećaju sigurnije, s obzirom da ne razumiju hrvatski jezik niti su dovoljno upoznati s društvom u koje su stigli. Primjerice radi lakšeg razumijevanja grupa tražitelja azila se može usporediti s grupom turista usred sezone koji se također kreću na taj način i isto tako ne pričaju hrvatski jezik, već pričaju svoj materinji jezik kao i tražitelji azila.

No tu je veoma bitno staviti naglasak na to da je velika većina njih spremna, voljna i želi naučiti jezik kako bi se osjećali kao dio društva u kojem se nalaze.

Predrasuda da su tražitelji azila ljudi crne boje kože je u potpunosti netočna. Zbog čega bi to trebalo biti točno? Upravo zato jer su tražitelji azila prije svega osobe koje napuštaju svoje domicilne zemlje i domove iz razloga što im je život u njima ugrožen. To nikako ne mora značiti da takvi ljudi dolaze samo iz afričkih zemalja gdje su ljudi crne boje kože. Međutim oni dolaze iz zemalja u kojima su trenutno nekakvi oblici sukoba, ratovi, nemirna stanja ili neki drugi oblici nasilja koji su po život opasni. Hrvati su također prije 20 godina bili tražitelji azila u nekim zemljama diljem svijeta, a nisu ljudi crne boje kože. Dosad su azil u Hrvatskoj zatražili ljudi iz 77 zemalja, a neke od njih su: Albanija, Belgija, Češka, Makedonija, Rumunjska, Ruska Federacija, Slovenija, Turska, Ukrajina itd. Najveći broj tražitelja azila u Hrvatsku dolazi iz Afganistana, Alžira, Irana, Pakistana, Palestine, Somalije i Sirije. Po zemljama se može uočiti kako tražitelji azila nisu samo ljudi crne boje kože.

Rečenica koja se često izgovara je kako bi trebali najprije pomoći sebi a onda drugima se može usporediti s kapetanom broda kojemu se žuri na cilj te zbog toga neće pokupiti brodolomce iz mora⁶⁴. Mnogi Hrvati su prije 20 godina zbog ratnog stanja u Hrvatskoj otišli u nadi tražiti bolje utočište u drugim zemljama. To je nešto što Hrvate spaja s tim ranjivim pojedincima – dijele jednako bolno iskustvo.

To iskustvo trebalo bi među „nama“ građanima Hrvatske izazvati solidarnost s tražiteljima azila, i razumijevanje prema njihovim životnim situacijama te im pomoći na način koji god može svaki pojedini građanin pomoći. Da li će to biti deka, novac, higijenske potrepštine, hrana svejedno je, bitan je naglasak na pomoći.

Mnoge osobe koje kreiraju te predrasude ni ne znaju što znači riječ *azil*, većina pomisli na azil za životinje. No azil je zaštita kojom se ostvaruje odredba Ustava Republike Hrvatske o pružanju utočišta izbjeglici u Republici Hrvatskoj. U pravnom smislu - pravo azila označava obranu ljudske osobnosti od ugrožavanja. Riječ azil potječe iz grčkog jezika, a znači sigurno utočište odnosno sklonište. Sami korijeni prava na azil mogu se izdvojiti kod velikog broja antičkih naroda, gdje se prvenstveno

⁶⁴ Par. Centar za mirovne studije, <http://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/mitovi-o-azilantima-i-traziteljima-azila>; pregledano: 18.05.2016.godine

misli na Egipćane i Grke, kao stare civilizacije. Te civilizacije su to tada smatrale svojom obvezom koju im je bila nametnuta vjerom, te nisu nikad niti pomislili na uskraćivanje azila pa čak ni kriminalcima, te su ih na taj način štitili do određene granice od zakonskih posljedica koje su ih slijedile. Stoga sadržajno azil označava pružanje utočište te se u tom smislu pojam koristio i kada se utočište pružalo napuštenim životinjama. Kada osoba bježi pred nečim ili nekim tko joj ugrožava život, ni ne pomišlja na novac, nakit ili neke druge vrijedne predmete koje bi mogla uzeti sa sobom već je samo fokusirana na bijeg kako bi ostala živa. Neki pojedinci stignu i uzeti nešto od materijalnih stvari sa sobom, no neki od njih ni ne pomišljaju na to. Tako da se ne može stvoriti cjelokupna slika na temelju cijele skupine, kako su tražitelji azila siromašni ljudi. Iako malobrojni, među tražiteljima azila u Hrvatskoj postojali su i pojedinci koji su dolazili iz imućnih obitelji te su im njihove obitelji pomagale financijski da nastave normalan život u Hrvatskoj. To se moglo uočiti u migrantskoj krizi koja je zavladała i na primjeru samo koliko su bogatstvo plaćali krijumčarima kako bi ih prevezli Mediteranom u gumenjacima kako bi se pokušali spasiti bez obzira na sve uvjete koji su im ponuđeni takvom vrstom bijega, novac im nije predstavljao problem.

Stoga je potrebno sve ove predrasude odbaciti i pružiti im priliku i upoznati ih pa tek tada možemo donositi nekakva mišljenja, zaključke i predrasude.

7.3. Izabrani primjeri i uzroci izbjegličkog vala

Izbjeglički val koji je snažno udario sve države slobodnog svijeta nadmašio je do kraja 2015. godine brojku od 59 milijuna ljudi⁶⁵. To je brojka, koja je daleko veća od broja izbjeglica u Drugom svjetskom ratu. Stoga je glavni tajnik UN-a, Ban Ki-moon rekao kako je to ljudska tragedija, koja iziskuje zajednički politički odgovor te da se radi o krizi solidarnosti, a ne o krizi brojki.

Uzroci takvih izbjegličkih valova su brojni i raznovrsni. Ali ishod izbjegličkog vala je u zemljama u kojima već godinama vlada nasilje i ratni sukobi kao što su; npr. Afganistan, Sudan, Južni Sudan, Demokratska Republika Kongo, Somalija, Sirija, Libija, ali i Kosovo. U takvim zemljama su građani suočeni s manjkavom odnosno nepotpunom državnom upravom i slabim državnim poretkom.

Bitno je uzeti u obzir kako su ratni sukobi samo jedna snažnog izbjegličkog vala koji je nastao te su s druge strane teški odnosno neravnopravni socijalno - ekonomski uvjeti života koji su odlučujući razlozi zbog kojih se netko odluči za napuštanje svoje domovine.

Brojni su mediji izvješćivali je o ratu koji je u Siriji te o djelovanju, Islamske države koja je krenula s zauzimanjem velikog djela sirijskog teritorija na području Iraka, a nastavili s daljnjim zauzimanjima i uništavanju. Uzrok takvog sve značajnijeg rasta izbjegličkog vala koji je uzeo zamah prema Europi nije samo u režimima tih sjevernoafričkih zemalja već je tu veoma bitna i uloga „svjetskih igrača“ koji su i željeli da dođe do raspada i urušavanja mirnog i dostojanstvenog života. Svakako je naglasak na sjevernoj Africi i Bliskom istoku, zasigurno zbog svih resursa kojih ima na tim područjima. Među „svjetske igrače“ možemo ubrojiti SAD i Rusiju, kao jedne od glavnih aktera.

Ti „svjetski igrači“ očito nisu imali spremne programe kojima bi se dao odgovor na pitanje uređenja tih zemalja u postratnom razdoblju, znači nakon poraza totalitarnih režima, programe s kojima bi se osigurala stabilizacija državnih, gospodarskih,

⁶⁵ UN, <http://www.un.org/en/index.html>

političkih i društvenih struktura, te se u što skorijem vremenskom razdoblju, mogao osigurati rad državne uprave i pravosuđa⁶⁶.

Na primjeru Sirije, dolazi se do zaključka kako su zapadne zemlje, primjerice SAD, zbog vlastitih nacionalnih interesa na neki način pomagale pobunjenicima u njihovim frontama napada, na temelju čega je i došlo do izbjegličkog vala. Taj izbjeglički val je uvelike pogodio kako Europu tako i EU.

Određene politike su upozoravale kako je moguće da sirijski sukobi postanu dugoročni sukobi koji će postepeno biti uzrok urušavanja svih sustava na području sjevernoafričkih zemalja i Bliskog istoka, s posljedicama koje će se odraziti i na sustav na razini EU. U izbjeglištvu se nalazi 12 milijuna Sirijaca od kojih je 470 000 stiglo na područje EU. Ostalih 95% nalazi se u izbjeglištvu u samoj Siriji, odnosno našlo je utočište u susjednim državama poput: Turske, Libanona, Jordana, Iraka, odnosno drugim zapadnim državama. Svakako je to doprinijelo da svaka zemlja bude uvelike opterećena brigom o migrantima. Primjera radi kako bi se potkrijepila ta činjenica, Libanon bilježi odnos broja stanovnika i broja izbjeglica u odnosu 4 : 1, što znači da na četiri stanovnika dolazi jedan migrant.

U proteklom periodu iračke oružane snage su u borbi protiv Islamske države bile vrlo uspješne te su uspješno oslobodile značajne gradove, kao npr. grad Ramadi koji se mnogo spominjao u javnosti. Vlada Iraka naglašavala je kako će se borba protiv Islamske države uspješno nastaviti, a istovremeno su isticali kako su osmišljeni određeni gospodarski i infrastrukturni ciljevi koji će zasigurno imati veliku dobrobit za Irak kao zemlju. Međutim, unatoč tome, želja velikog dijela iračkog stanovništva je da se ipak pokuša naći mogućnost iseljavanja u druge zemlje. Iz Iraka, u izbjeglištvu se trenutno nalazi oko 4,1 milijuna ljudi.

Unatoč naporima NATO-a, sigurnosna i društveno-politička situacija u Afganistanu nije se stabilizirala nego se uzastopno iz mjeseca u mjesec pogoršavala. Sve više mladih Afganistanaca odlučilo se za napuštanje svoje domovine te su odlazili prema Europi, što je i potkrijepljeno statističkim podacima koji se mogu iščitati na stranicama Eurostata. Samo u prvoj polovici 2015. godine u Afganistanu je ubijeno oko 5 000 osoba u raznim terorističkim napadima, a od 2001. godine do danas u

⁶⁶ Izvor: <http://stier.hr/2016/01/15/korijeni-i-razlozi-migracije-razvojna-perspektiva/>

Afganistanu živote su izgubile mnogi i to ukupno 70 000 osoba. Samo iz te zemlje svijet bilježi više od 3,7 milijuna migranata.

Proteklih godina se u Libiji događa slična situacija kao i u Afganistanu. Zemlja je sva rascjepkana. Libija je specifična po tome što ima dvije vlade koje kontroliraju odgovarajuća državna područja. Tako je trenutni državni poredak u Libiji u postupku raspadanja. Raspadanje se odražava na sva bitna područja života svakog stanovnika, a to su zdravstveni, obrazovni sustav, raspada se jedan od temeljnih uvjeta za život a to je opskrba s pitkom vodom i električnom energijom.

Kada je napokon došlo i do osamostaljenja Kosova 2008. godine bilo je za očekivati kako će Kosovo doživjeti veliki procvat u gospodarskom i socijalnom području. No do tog procvata nije došlo. Kosovo je dobilo veliku podršku zemalja članica EU. Zbog toga je cjelokupna situacija na Kosovu bila vrlo nestabilna te mlado stanovništvo nije vidjelo svoju budućnosti na području Kosova, te se zbog takve situacije u izbjeglištvu nalazi oko 200 000 osoba.

Valovi izbjeglica koji su u proteklom periodu pogodili sve zemlje članice Europske unije, krenuli su prvenstveno iz niskorazvijenih država u kojima postoji zamjetni deficit u stupnju razvoja društvenog, obrazovnog, gospodarskog i infrastrukturnog sustava, gdje ratni sukobi već godinama traju.

Stoga je veoma bitno da neke zapadne zemlje postanu svjesne svoje uloge u raznim sukobima kojima su pogođene nerazvijene zemlje, te kako je potrebno osmisliti planove koji će jamčiti stabilnost zemalja u području gospodarstva, politike i cjelokupnog društva zemljama koje su u postratnom razdoblju.

Činjenični podatak je da od 2014. godine broj izbjeglica konstantno raste, što upućuje kako će se 45% izbjeglica u dobi 20 godina nalaziti u izbjeglištvu ako ne dođe do smirivanja i poboljšanja situacija u njihovim domicilnim zemljama, a o povratku i ne razmišljaju. Rat, siromaštvo i glad, glavni su uzroci izbjegličkog vala. Većina ljudi se odlučuje na bijeg iz straha za vlastiti život i zbog rastuće stope nasilja koja postoji u njihovim zemljama. S tim u vezi postavlja se pitanje koje mjere politika mora pokrenuti kako bi se dugoročno društveno-politička situacija u nerazvijenim zemljama mogla osjetno poboljšati.

Jedna od faza oporavka mora biti dugoročna izgradnja obrazovne populacije uz poboljšanje gospodarske slike zemlje na način da zapadne zemlje zatvore škare jaza i omoguće zemljama trećeg svijeta plasman svojih proizvoda na tržišta zapadnih zemalja. Što se tiče strukturnih reformi u zemljama trećeg svijeta one moraju biti usmjerene na izgradnju održivosti, rasta i razvoja gospodarstva i političkog poretka u tim zemljama.

8. ULOGA RAZVOJNE POLITIKE U OBNOVI I PREVENTIVI

Izbjeglička kriza koja je pogodila Europu stavila je pred EU odnosno sve njezine zemlje članice velike izazove rješavanja te problematike, te ih je osobito u drugoj polovici 2015. godine ponukala da uvide ozbiljnost krize i kreiraju zajedničku suradnju kojom bi pokušali uspješno riješiti probleme. Raspravljali su o ulozi razvojne politike u obnovi, ali i o drugim političkim područjima koji su bitni za sustav azilanata.

Vidljivo je kako je s godinama europski sustav brige o izbjeglicama postao nedovoljan. Veliki dolazak izbjeglica u EU doveo je EU u ozbiljnu krizu, koja je bila glavna tema svih medija u svim zemljama članicama EU pa i šire.

Kako je izbjeglička kriza zauzimala sve veći opseg, Dublinski sporazum kao temeljni sporazum zemalja o zajedničkom sustavu kontrole granica prestao je važiti. Sporazum nije bio zamišljen kao akt koji bi na temeljima zajedničke europske solidarnosti, regulirao ulazak tražitelja azila u zemlju, već se njime htjelo definirati odnos zaštite granica i izbjegličke problematike.

Stoga je prijeko potrebno da se na razini EU, Dublinski sporazum pregleda i uredi u kontekstu članka koji rasporedio broj izbjeglica po pojedinoj zemlji članici, kako ne bi dolazilo do velikih pritisaka i valova izbjeglica u pojedine zemlje koji tada imaju ogroman teret jer niti mogu sve primiti niti mogu svima pružiti adekvatnu zaštitu.

No tu dolazimo do činjenice da se većina zemalja članica EU, nažalost, iz političkih razloga zemlje ne može odlučiti za takvu vrstu nadopune sporazuma te su tada se međusobno počele okrivljavati za ogromne društvene i socijalne probleme koji su nastajali zbog izbjegličke krize kako u njihovoj zemlji tako i na razini cijele EU.

Svi čelnici na razini EU su se ipak složili kako je potrebno izraditi koncept kojim bi se omogućilo dugoročno rješenje izbjegličke krize. Takav jedan koncept razvojne politike mora imati istaknutu ulogu u rješavanju krize. U njemu je bitno rješavanje obnove razorenih područja u domicilnim zemljama izbjeglica i pokušaj da se preventivno djeluje u zemljama koje imaju nerazvijene državne i društveno-političke strukture.

Takva razvojna politika ima za cilj postići suzbijanje društveno-političkih i socijalnih problema u samim zemljama prije nego što se grupe ljudi odluče na izbjeglištvo. Svaka novčana svota koja se ulaže u razvoj nerazvijenih zemalja predstavlja znatnu uštedu sredstava koja bi se morale utrošiti za skrb izbjeglica u zemljama primateljicama.

Tako se primjerice s 10 € može omogućiti djetetu pohađanje nastave za jedan tjedan koje živi na području Bliskog istoka, dok je za školovanje jednog takvog dijeta u zapadnoeuropskim zemljama za isto tako jedan tjedan nastave mnogo skuplje. Ako se uzme u obzir migrantska situacija, po nekim procjenama tada bi EU morala odobriti financijska sredstva i to u iznosu od 10 milijardi € s kojima bi se moglo suzbiti uzroke migrantske krize. Stoga se kao primjer želi istaknuti Sirija koja nema osiguranu opskrbu hranom za 9,8 milijuna stanovnika, dok se situacija i dalje stalno pogoršava. Kad se govori o Jordanu, situacija nije nikako zadovoljavajuća. U postavljenim izbjegličkim kampovima svoje utočište je našlo 84% sirijskih izbjeglica, gdje od te ukupne brojke velika većina mora preživjeti s manje od 3,20 \$ po danu⁶⁷

Takvi podatci ukazuju na to kako velika većina izbjegličkih obitelji gladije, te su stoga primorani slati svoju djecu na ulice kako bi prosila i na taj način omogućila preživljavanje ostalih članova obitelji. Zbog takve situacije ta djeca se ne odlaze školovati pa je upitna i sama njihova budućnost.

UNHCR je upozorio kako nemaju dostatno financijskih sredstava kako bi mogli svim sirijskim izbjeglicama omogućiti osnovna sredstva za život. Stoga i te organizacije ovise o dodatnim dobrotvornim priložima iz pojedinih država. Iako su vapaji UNHCR-a bili konstantni, veći broj zemalja članica EU se odlučio na smanjivanje financijskih sredstava u 2015. Godini. Poražavajući je podatak kako su Austrija, Estonija, Grčka, Portugal i Slovačka ukinule potpuno sva svoja financijska sredstva koja su izdvajala navedenim UN organizacijama.

Ponukani time veliki broj izbjeglica odlučio se na put prema Europi, s obzirom da mnogi za sebe i svoje obitelji u izbjegličkim kampovima u Libanonu, Turskoj i Jordanu nisu vidjeli budućnost, a nadali su se da će ipak u zemljama članicama EU, sa statusom izbjeglice, ipak steći neke bolje uvjete za normalan život i bolju životnu

⁶⁷ UNHCR, <http://www.unhcr.hr/component/content/article/165-unhcr/news-and-views/news/282-peta-godina-sukoba-u-siriji-najveca-izbjeglicka-kriza-naseg-vremena>

perspektivu. Kako se ratni sukobi u Siriji i dalje šire, nije ni čudno da se veliki broj sirijskih stanovnika odlučio napustiti Siriju neposredno kako bi se uputiti prema EU. Besperspektivnost koja postoji u tim zemljama i glad koji su svakodnevno osjećali najčešći su razlozi zbog kojih je narastao broj zahtjeva za azilom u svim zemljama članicama EU. Zanimljiv je podatak da je 52 % Sirijca zatražilo azil prvenstveno u dvjema EU državama: Njemačkoj i Švedskoj, što je jedan od mogućih razloga rastuća i stabilna ekonomija tih zemalja.

Osobito danas je potrebno istaknuti da razvojna politika mora promišljati o područjima života koja su bitna osnovica za miran i stabilan svakodnevni život, a to su: suzbijanje siromaštva i uzroka siromaštva, zaštita ljudskih prava te jačanje društva koji su u pojedinim državama zapostavljeni.

Stoga je jako bitno da se razvojna politika usmjeri na dugoročne ciljeve koji su povezani s izgradnjom infrastrukturnih, obrazovnih i gospodarskih temelja. Tu se osobito smatra da nije dobro da se razvojna politika ograničava isključivo na priljev financijskih sredstava u riznice zemalja u razvitku, već je potrebno da uz financijsku podršku odrede nekakav kontrolni mehanizam koji bi savjesno nadzirao i vodio računa o trošenju novčanih sredstava za osmišljene projekte.

Osmišljeni projekti moraju se ostvarivati s temeljnim ciljem da se domicilno stanovništvo osposobi za samostalno i samoodgovorno ponašanje i poslovanje. Moraju se stvoriti uvjeti zapošljavanja i slobodne trgovine. Tim ciljevima bi se postigla obnova gospodarstva i društva, što bi za ishod imalo stabilizirajuće situacije u tim zemljama. U osmišljenim projektima ti ciljevi moraju biti realni, ostvarivi i vremenski ograničeni, kako bi se stanovnicima omogućio dostojan i perspektivan život s kojim bi bili zadovoljni u svojoj domicilnoj zemlji te ne bi ni pomišljali upuštati se u izbjegličke valove bez jasne budućnosti.

9. ZAKLJUČAK

Današnjica nam donosi masovne priljeve ilegalnih migranata koji "kucaju" na vrata Europe. Mole za pomoć i pružanje egzistencije koja im nije zajamčena u njihovim domicilnim zemljama. Azilanti i tražitelji azila su ranjiva skupina društva kojoj je nužno pružiti zaštitu i jednake prilike dostojne pojedinca. Tijekom integriranja azilnata u društvo mora doći do što kvalitetnije međusobne suradnje, te je također potrebno smanjiti netrpeljivost i diskriminaciju.

Gdje vlada neinformiranost i neupoznatosti s problematikom azilanata, može se vrlo lako stvoriti predrasuda negativne konotacije.

Potrebno je svakom pojedincu pružiti odgovarajuću pomoć bez da ga se na bilo koji način diskriminira. Volonteri koji su educirani za rad u integraciji azilanata su pozitivna strana problematike i potrebno je da se što više osoba uključi u sam čin volontiranja. Cilj integracije je da azilanti postanu aktivni članovi društva koji se mogu sami izboriti za svoja prava ali isto tako i poštivati svoje obveze. Azilanti bi trebali organizacije civilnog društva gledati kao vrstu oslonca, a ne kao posrednika. No takav njihov pristup tim organizacijama je iz razloga što jedino njima vjeruju jer su se dosada našli u brojnim diskriminirajućim situacijama.

Kako je integracija dvosmjernan proces, bitna je uloga društva u zemlji primateljici. Hrvatsko društvo je multikulturalno, gdje je najbolji primjer za to Istra. Tu živi društvo u kojem su svi pojedinci ravnopravni i gdje ne postoji diskriminatorno i ksenofobno ponašanje.

Da bi došlo do smanjenja migranata potrebno je uspostaviti gospodarsku ravnotežu, potpuno poštivanje svih temeljnih ljudskih prava.

Potrebno je da "veliki igrači" ne koriste svoju moć u "siromašnim" zemljama radi iskorištavanja njihovih resursa u svrhu njihovog bogaćenja, koji ih u biti čine "bogatim" zemljama.

U konačnici se ne smije zaboraviti da svi ljudi imaju jednaka prava bez obzira na dob, spol, rasu, vjeru,... Ako ništa drugo, jednake uvjete im zasigurno osigurava Opća deklaracija o ljudskim pravima:

„Svi su pred zakonom jednaki i svi imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu, bez ikakve diskriminacije.“

„Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost⁶⁸.“

⁶⁸ Opća deklaracija o ljudskim pravima, NN, međunarodni ugovori 12/09, čl. 3, čl. 7., čl. 14, čl. 23

POPIS LITERATURE

1. Knjige

- a) Andrassy, J.; Bakotić, B.; Seršić, M.; Vukas, B.: „Međunarodno pravo“, sv. 1, Zagreb, 2010.
- b) Bara, M.; Župarić Ilić, D.: „Unutrašnje i vanjske migracije u Hrvatskoj: povijesni i suvremeni kontekst“ u: „Migracije i razvoj Hrvatske, podloga za hrvatsku migracijsku strategiju“, Puljiz, V.; Tica J.; Vidović, D. (ur.), Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2014.
- c) Bežovan G., Ivanović M.: „Razvoj civilnog društva u Hrvatskoj“, Program UN-a za razvoj, Zagreb 2006.
- d) Božić, S.: „Hrvatska migracijska politika: od skice prema strategiji“, u: „Migracije i razvoj Hrvatske: podloga za hrvatsku migracijsku strategiju“, Puljiz, V.; Tica J., Vidović, D. (ur.), Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2014.
- e) Bužinkić, E.; Kranjec, J.: „Pregled pravnog i institucionalnog okvira za zaštitu stranaca u Hrvatskoj“, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013.
- f) Bužinkić E.; Župarić- Ilić D.: „Iskustva zagovaranja azilne politike u Hrvatskoj“, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013.
- g) Kadoić, M.; Orišković B.; Pupačić S.: „Uloga Hrvatskoga Crvenoga križa u pružanju psihosocijalne potpore tražiteljima azila i azilantima“, u: „Prvih deset godina sustava azila u Hrvatskoj (s osvrtom na sustave azila u regiji)“, Župarić Ilić, D.(ur.), Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013.
- h) Lalić Novak G., „Pravni i institucionalni aspekti azila“, doktorska disertacija, Zagreb, 2012.
- i) Lapaš D.: „Međunarodnopravna zaštita izbjeglica“, Hrvatski pravni centar, Zagreb, 2008.

- j) Matejčić B.: „Nisu to kriminalci, već ljudi koji bježe od muke i patnje“, u: „Interkulturalne prakse - s izbjeglicama i za izbjeglice“, Vidović, T. (ur.) Centar za mirovne studije, Zagreb, 2014.
- k) Mesić M.: „Multikulturalizam: društveni i teorijski izazovi“, Školska knjiga, Zagreb, 2006.
- l) Parekh, B., „Rethinking Multiculturalism, Cultural Diversity and Political Theory“, Harvard, University Press, 2002.
- m) Salama, P.: „Migrants and Fighting Discrimination in Europe“, Council of Europe, 2011.
- n) Skupnjak Kapić, S.: „Migracije radne snage“, u: „Migracije i razvoj Hrvatske, podloga za hrvatsku migracijsku strategiju“, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2014.
- o) Vidović, T.: „Teorijski i iskustveni okvir za integraciju novih članova društva: od pasivne tolerancije k aktivnoj inkluziji“, u: „Prvih deset godina razvoja sustava azila u Hrvatskoj (s osvrtom na sustave azila u regiji)“, Župarić Ilić, D. (ur.), Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013.
- p) Vidović, T.: „Volonteri i interkulturalna praksa“, Centar za mirovne studije, Zagreb, 2014.
- q) Vidović, T., „Koordinacija za integraciju – suradnja organizacija civilnog društva“, u: „Interkulturalne prakse - s izbjeglicama i za izbjeglice“; Vidović, T. (ur.), Centar za mirovne studije, Zagreb 2014.

2. Pravni izvori

- a) Direktiva Vijeća 2011/95/EU od 31.12.2011.
- b) Konvencija o pravnom položaju izbjeglica, NN – MU 12/93
- c) Opća deklaracija o ljudskim pravima, NN143/09
- d) Povelja o temeljnim pravima Europske unije, OJ C 303, 14.12.2007.

- e) Pravilnik o načinu provođenja programa i provjeri znanja tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom, NN 89/08
- f) Pravilnik o smještaju tražitelja azila, azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom i stranaca pod privremenom zaštitom, NN 36/08, 116/11
- g) Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
- h) Zakon o azilu, NN 79/07, 88/10, 143/13
- i) Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj, NN 80/13
- j) Zakon o strancima, NN 130/11, 74/13

3. Internet izvori

- a) Centar za mirovne studije,

<http://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/mitovi-o-azilantima-i-tražiteljima-azila> (18.05.2016.)

https://www.google.hr/search?q=kampanja+za+afirmaciju+i+za%C5%A1titu+p+rava+na+azil&espv=2&biw=1366&bih=623&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiwporinOnMAhVDahoKHdFKDuQQ_AUIBigB&dpr=1#tbn=isch&q=hrvatska+kraj+na+zemlji+film&imgsrc=9bUID7PffrAx1M%3A (18.05.2016.)

- b) Državni zavod za statistiku,

http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/07-01-02_01_2014.htm
(12.05.2016.)

- c) Eurostat,

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/migration-and-citizenship-data> (24.06.2016.)

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:First_instance_decisions_by_outcome_and_recognition_rates,_30_main_citizenships_of_asylum_applicants_granted_decisions_in_the_EU-28,_1st_quarter_2016.png (24.06.2016.)

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_active_citizenship (24.06..2016.)

d) Hrvatski Crveni križ,

http://www.hck.hr/upload_data/txt_editor/Azil%20i%20migracije/Prirucnik_Zastita%20izbjeglica.pdf (15.05.2016.)

<http://www.hck.hr/hr/kategorija/kategorije-azil-i-migracije-65> (15.05.2016.)

e) Hrvatski zavod za statistiku,

<http://www.hzz.hr/default.aspx?id=14361> (12.05.2016.)

f) Institut za migracije i narodnosti, Indeks razvijenosti politika integracije migranata(MIPEX),

http://www.imin.hr/c/document_library/get_file?uuid=59d7e46c-5152-4a8d-ad14-a296e468d6ca&groupId=10156 (12.05.2016.)

g) Jutarnji list,

<http://www.jutarnji.hr/vijesti/sudbina-azilanata-zasto-su-dosli-i-cemu-se-nadaju-u-hrvatskoj-ovo-su-cetiri-price-koje-ce-razbiti-predrasude/390850/> (17.05.2016.)

h) Međunarodna federacija društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca,

http://www.ifrc.org/PageFiles/89794/10_CoD09_10_1_MigrationPolicy_23nov_EN.pdf (21.05.2016.)

i) Ministarstvo unutarnjih poslova,

http://www.mup.hr/UserDocImages/Publikacije/2016/3_16_mz.pdf (17.05.2016.)

http://www.mup.hr/UserDocImages/Publikacije/2016/medjunarodna_zastita_2015.pdf (17.05.2016.)

http://www.mup.hr/UserDocImages/Dokumenti/stranci/2015/azil_2008_2014.pdf (17.05.2016.)

<http://www.mup.hr/UserDocImages/Glasilo%20MUP/2010/br.57.pdf> (17.05.2016.)

j) Povelja o temeljnim pravima Europske unije,

<http://dubrovnikeuropa.eu/uploads/20140123/Povelja%20Europske%20unije%20o%20temeljnim%20pravima.pdf> (14.05.2016.)

k) UNHCR,

http://www.unhcr.hr/images/stories/pdf/Azil_Temeljni_propisi_UNHCR-a_u_postupku_azila.pdf

l) Upravni sud Republike Hrvatske,

<http://www.upravnisudrh.hr/praksa/full.php?link=../praksanov/azil.htm> (14.05.2016.)

m) Večernji list,

<http://www.vecernji.hr/hrvatska/u-izbjeglistvu-u-slavonskom-brodu-rodencurica-kroacija-1056869> (18.05.2016.)

<http://www.vecernji.hr/hrvatska/smije-li-se-filtrirati-izbjeglice-nuzda-krsi-povelju-un-a-1040379> (20.05.2016.)

n) Visoko povjerenstvo Ujedinjenih naroda za izbjeglice,

<http://www.unhcr.org/553623109.html> (20.05.2016.)

<http://www.unhcr.hr/o-nama> (18.05.2016.)

<http://www.unhcr.org/3f93aede7.html> (19.05.2016.)

<http://www.refworld.org/docid/44bb9b684.html> (21.05.2016.)

o) Youtube,

<https://vimeo.com/121033082> (19.05.2016.)

http://www.youtube.com/watch?v=HOQ3_izX1cY (10.05.2016.)

SAŽETAK

Pitanja azilanata i tražitelja azila kako u Europi tako i u Hrvatskoj, su tema samog koncepta rada. Definirane su osnovne definicije, pravni okvir te je prikazano i dosadašnje stanje politika imaju u svojoj nadležnosti azilante.

Prikazani su problemi s kojima se azilanti i tražitelji azila svakodnevno susreću. Tu možemo navesti ograničenja u regulativi, nemogućnost učenja jezika, nemogućnost osnovnih elemenata integracije. Migranti se nalaze između dviju kultura – kulture domicilne zemlje i kulture zemlje primateljice. Proteklog razdoblja broj migranata je u stalnom porastu, te se danas bilježi da ima preko 200 milijuna migranata.

U migracijama je danas zabilježen udio žena kao migrantica u ukupnoj migraciji oko 50 %, gdje su se nekada migracije povezivale uz muški dio populacije.

Dio rada obuhvaća integraciju azilanata. Također je napravljen i osvrt na čimbenike bitne za integraciju, kao što su: učenje jezika, obrazovanje, pristup sustavu socijalne skrbi, zdravstvenom sustavu, zapošljavanje. Svaki od tih čimbenika je analiziran prema zakonskoj regulativi s kritičkim osvrtom na svaki zasebno.

Iako postoje brojni nedostaci može se zaključiti kako Hrvatska i EU ulažu velike napore k poboljšanju azilne i integracijske politike, te se na taj način želi stvoriti multikulturalno društvo.

Ključne riječi: azilant, integracija, NIMBY efekt, javnost, pravni okvir, osvještavanje, kriza, socijalizacija, pomoć

SUMMARY

This thesis deals with the issues of asylees and asylum seekers in the Republic of Croatia. It provides basic definitions and the legal framework, and it also presents the conditions with in the policies related to working with these particular groups.

This thesis also describes the problems that asylees and asylum seekers are regularly faced with, from legal limitations up to the impossibility of learning the language or participating on the labour market. Migrants move between two cultures – their culture of origin and the culture of their new environment. Over the past four decades, the number of migrants has more than doubled, which means that there are over 200 million of international migrants in the world today. Migrations are mostly perceived as traditionally male oriented, although the number of migrating women has been increasing. Nowadays, the female share in the global migrant stock is 50 per cent.

One part of this thesis includes the integration of asylees. This issue is observed through a number of laws and executive regulations. It also gives a review of key integration factors such as language learning, education, access to social welfare system, health system and employment. Each of these elements was analysed according to the relevant legal acts and executive regulations with reference to all the above mentioned factors.

With all the disadvantages that were noticed during the analysis of the mentioned laws, the European Union and Croatia are moving in the right direction towards the construction of a successful integration policy and the creation of a multicultural society.

Key words: asylum seeker, integration, the NIMBY effect, general public, legal framework, raising awareness, crisis, socialisation, help